

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Libri de peccatorum meritis et remissione et de baptismo paruulorum ad Marcellinum, de spiritu et littera, epistula sad comitem Bonifatium, de cura pro mortius gerenda, de immortalitate animae, de ...

Augustinus, Aurelius

[S.l.], [10. Jahrh.]

Augustinus: liber primo de baptismo parvulorum

[urn:nbn:de:bsz:31-67057](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-67057)

Quamuis in medijs & magnis curarū aestibus atq; te-
 diorū quae nos detinent a peccatorib; relinquentib;
 legem di licet ea quoq; ipsa nostrorū & iā peccatorū me-
 ritis imputemus studio tam tuo marcelline carissime
 quo nobis es gravior atq; iocundior diutius eē de-
 bitor nolui atq; ut uerū audias n̄ potui sic enī me
 compulit t ipsa caritas qua in uno in cōmutabili unū sumus ut meli-
 us cōmutandi t timor ne in te offenderē dñm qui tibi desiderium
 tale donauit cui seruiendo illi seruiā qui donauit sic in quā me
 compulit sic duxit & traxit ad dissoluen das p̄tantis uirib; quesi-
 ones quas mihi scribendo indixisti ut haec causa in animo meo pau-
 lisp̄ uiceret alias donec aliquid efficerē quome bonae tuae uolun-
 tati & eorū quibus haec curae sunt & si non sufficienter tamen oboedi-
 enter seruisse constaret qui dicunt adam si creatum ut & iā sine
 peccati merito moreretur n̄ poena culpae sed necessitate naturae
 p̄fecto illud quod in lege dictū ē quod ad edentis morte moriomi-
 ni n̄ ad mortē corporis sed ad mortē animae quae in peccato fit re-
 ferre conantur qua morte mortuos significauit dñs de quibus
 ait sine mortuos sepelire mortuos suos quid ergo respondebunt
 cum legit hoc dñm primo homini & iā p̄ peccatū increpando &
 dā nando dixisse terra es & in terra ibis neq; enī secundū animā
 sed quod manifestū ē secundū corpus terra erat & morte eius dem
 corporis erat iturus in terra; quāuis enī secundū corpus terra eēt
 & corpus in quo creatū ē animale gestaret tam si non peccasset & in
 corpus fuerat spiritale mutandus & in illā incorruptionē quae fi-
 delib; & scis p̄mittitū ē sine mortis supplicio transiturus cui rei deside-
 riū nos habere non solū ipsi sentim̄ in nob; uerū & iā monente aposto-
 lo agnosim̄ ubi ait & enī in hoc in gemescimus habitaculū nr̄m qd
 de caelo ē sup̄ indui cupientes sitam̄ & induta n̄ nudi inueniamur &
 enī qui sum̄ in hac habitatione in gemescim̄ grauari in quo nolumus
 spoliari sed sup̄ uestiri ut absorbeat̄ mortale uita; p̄ inde si non
 peccasset & adā non erat spoliandus corpore sed sup̄ uestiendus in mor-
 talitate & incorruptionē ut absorberetur mortale uita; id est
 ab animalī in spiritale transiret neq; enī in uendū fuit ne forte

fidiutius hic uiueret in corpore animali senectute grauari & paula-
tim ueterescendo puenire & ad mortē. Si enim dicitur israhelitarū uestimtus & cal-
ciamtus presertim qd p tot annos n̄ sunt obtrita quid mirū si oboediēti ho-
mimi eidē potentia p̄stare & ut animale hoc ē mortale habens corpus habe-
re & in eo quendā statū quo sine defectu eēt annosus tempore quo dicitur &
amortalitate ad immortalitātē sine media morte uenturus. Sic haec ipsa
caro quā nunc habem n̄ ideo n̄ ē uulnerabilis quia n̄ ē necesse ut uulneret sic illa
non ideo n̄ fuit mortalis quia n̄ erat necesse ut moreretur talē puto habitudine
adhuc in corpore animali atq; mortali & uia illis qui sine morte hinc translati
fuisse concessū neq; enī enoc & helius p̄tā longā aetate senectute arcuerunt nec
tam eos credo iā in illā spiritale qualitate corporis cōmutatos qualis in resur-
rectione p̄mittatur quae in dño prima praecessit nisi quia isti fortasse
nec his cibis egere qui sui consumptione reficiunt sed ex quo translati sunt
ita uiuunt ut simile habeant satietate illis quadraginta diebus quibus helias
ex calice aquae & collirida panis sine cibo uixit aut si & his sustentaculis opuse
ita in paradiso fortasse pascunt sicut adā prius quā ppter peccatū inde ex-
ire meruisset & habebat enī quantū existimo & delignorum fructibus refec-
tionē & delignorum fructibus refectioē contra defectioē & deligno uitae sta-
bilitate contra uetustate p̄ter hoc aut qd p̄mens dicitur terra es & in terra
ibis qd nisi de morte corporis quo modo intellegi possit ignoro. Sunt & alia
testimonia quibus euidentissime appareat n̄ tantū sp̄s sed & uia corporis
mortē ppter peccatū meruisse gen̄ humanū. Ad romanos apostolus dicit.
Si autē xps in nob̄ ē corpus quidē mortuū ē ppter peccatū sp̄s autē uita ē ppter
iusticiā. si ergo sp̄s ei qui suscitauit ihm a mortuis habitabit in uob̄ qui susci-
tauit xpm a mortuis ihm uiuificauit & mortalia corpora ur̄a p̄ inhabitan-
tē sp̄m ei in uob̄. Puto qd expositore sed tantū lectore opus habet tā cla-
ra & apta sententia corpus inquit mortuū ē n̄ ppter fragilitate terrae
n̄ quia de terra epulueris factū ē sed ppter peccatū. quid quaerim am-
plius & uigilantissime n̄ aere mortale sed mortuū naq; ante quā in muta-
retur in illā incorruptionē quā in scōe resurrectione p̄mittit poterat eē
mortale quā uis n̄ mortuū sic hoc n̄m potest ut ita dicā eē egrotabi-
le quā uis n̄ aegrotarū cui enī caro ē quae n̄ aegrotare possit & uia si aliquo
casu prius quā aegrotat occumbat sic & illud corpus iā erat mortale
quā mortalitate fuerat ab sūptura mutatio in aeternā incorruptio

ne. Si in homine iustitia id est oboedientia permaneret sed ipsum mortale non est factum mortuum nisi propter peccatum quia uero illa in resurrectione futura mutatio non solum nulla morte quae facta est propter peccatum sed nec mortalitate habitura est quam corpus animale habuit ante peccatum. Non ait qui suscitauit christum in hominem a mortuis uiuificabit & mortua corpora uera cum supra dixisset corpus mortuum sed uiuificabit inquit & mortalia corpora uera ut scilicet iam non solum non sint mortua sed nec mortalia cum animale resurgat in spiritale & mortale hoc induerit in mortalitate & absorbebit mortale auita; mirum si aliquid quaeritur hac manifestatione liquidius nisi forte audiendum est quod hinc perspicuitati contradicitur ut mortuum corpus secundum illum modum hic intellegam quo dictum est mortificato membra uera quae sunt super terram. Sed hoc modo corpus propter iustitiam mortificat non propter peccatum ut enim operemur iustitiam mortificamus membra nostra quae sunt super terram; aut si putant ideo additum propter peccatum ut intellegam quia peccatum factum est sed ut peccatum non fiat. Tanquam diceret corpus quidem mortuum est propter non faciendum peccatum quid sibi ergo uult quod cum adiunxisset spiritus autem uita est addidit propter iustitiam sufficeret enim sic adiungere uita spiritus ut uita hic sub audiret propter non faciendum peccatum ut si uerumque propter uita et non intellegerem & mortuum esse corpus & uita esse spiritum propter non faciendum peccatum ita quippe & uita sitantum modo uellat dicere propter iustitiam hoc est propter faciendam iustitiam utrumque ad hoc possit referri & mortuum esse corpus & uita esse spiritum propter faciendam iustitiam.

Nunc uero & mortuum corpus dixit esse propter peccatum & spiritum esse uita propter iustitiam. diuersa merita diuersis rebus; attribuens mortui quidem corporis meritum peccati uita autem spiritus meritum iustitiae; quo circa si ut dubitari non potest spiritus uita est propter iustitiam hoc est merito iustitiae. Perfecto corpus mortuum propter peccatum quid aliud quam merito peccati intellegere debemus aut possumus si aptissimi scripturae sensum non per arbitrio pertere ac detorquere conamur. huc & uita uerborum consequentium lum accedit. cum enim praesentis temporis gratiam determinans diceret & mortuum quidem esse corpus propter peccatum quia in eo nondum per resurrectionem renouato peccati meritum manet hoc est necessitas mortis spiritum autem uita esse propter iustitiam quia licet adhuc corpore mortis huius generemur iam secundum interiore hominem coepta renouatione infidei iustitiam respiramus tam ne humana ignorantia de corporis resurrectione nil speraret & uita ipsum quod propter meritum peccati in praesenti seculo dixerat mortuum in futuro propter iustitiae meritum die uiuificandum nec sicut tantum ex mortuo ui

uū fiat uerū & uia ex mortali in mortale. quāquā itaq. uerear neres manifesta
 exponendo potius obscurū & apostolicas tam sententias lum adtende. si aut xps
 inquit in uobis corpus quidē mortuū ē ppter peccatū sps aut uita ē ppter iustitiā. hoc
 dictū ē. ne ideo putarent homines t nullū t parū se habere beneficiū de gra
 tia xpi quia necessario moriturā corpora. attendere quippe debent cor
 pus quidem ad huc peccati meritū gerere quod condicionei mortis obstrictū ē.
 sed iā spū coepisse uiuere ppter iustitiā fidei qui & ipse in homine fuerat quādā
 morte infidelitatis extinctus. Non igit inquit parū uob muneris putatis
 ēē conlatū p id quod xps in uob ē qd in corpore ppter peccatū mortuo iā ppter ius
 titiā uī sps uiuit. nec ideo de uita quoq. ipsius corporis desperatis. Si enī sps ei
 qui suscitauit xpm a mortuis uiuificabit & mortalia corpora urā p inhabitantē
 spm ei in uob. Quid ad huc tantae lucifum contentationis offundit. Clamat
 apostolus. corpus quidē mortuū ē in uob ppter peccatū sed uiuificabunt & iā mor
 talia corpora urā ppter iustitiā ppter quā nunc sps iā uita ē. quod totū p fici
 & p gratiā xpi hoc ē p inhabitantē spm ei in uob. & ad huc reclamationē. diē & iā
 quē ammodū fiat ut uita in semortē mortificando conuertat. ergo inquit fra
 tres debitores sumi n̄ carni ut secundū carnē uiuam. Si enī secundū carnem
 uixeritis moriemini. si autē spū facta carnis mortificaueritis uiuatis. Quid
 ē aliud quā hoc. si secundū mortē uixeritis totū morietis. Si autē secundū uitā
 uiuendo mortē mortificaueritis totū uiuatis. Itē qd ait p hominē mors &
 p hominē resurrectio mortuorū quid aliud quā de morte corporis intelligi
 potest. quando ut hoc dicitur & de resurrectione corporis loquebat. eumq. in
 fantissima & acerrima intentione suadebat. quid ē ergo qd hic ait ad co
 rinthios. p hominē mors & p hominē resurrectio mortuorū. Sic enī in a
 dā om̄ moriunt sic & in xpo om̄ uiuificabunt. nisi qd ait & iā ad romanos.
 p unū hominē peccatū intrauit in mundū & p peccatū mors. hanc illi mor
 tē n̄ corporis sed animae intellegi uolunt. quasi aliud dictū ē ad corinthios.
 p hominē mors ubi omnino animae mortē accipere n̄ sinunt quia de re
 surrectione corporis agebat. quē morti corporis ē contraria. ideo & iā
 sola mors ubi hominē facta cōmemorata ē n̄ & iā peccatū quia n̄ age
 bat de iustitia quae contraria ē peccato sed de corporis resurrectione
 quae contraria ē corporis morti. hoc autē apostolicū testimoniū in quo ait
 p unū hominē peccatū intrauit in mundū & p peccatū mors. conari eos
 quidē in aliā nouā detorqueere opinionē tuis litteris intima st. sed quid

4
nā illud sit qđ in his uerbis opinent̄ tacuisti. Quantū autē ex aliis compert̄ hoc
ibi sentiunt. quod & mors ista quae illuc cōmemorata ē non sit corporis quā
nolunt adā peccando meruisse. sed animae. quae in ipso peccato fit & ipsū pec
catū n̄ ppagatione in alios homines exprimo homine sed imitatione tran
sisse. hinc enī & iā in paruulis nolunt credere p̄ baptismū solui originale
peccatū qđ in nascentib; nullū eē omnino contendunt. Sed si peccatū a pos
tolus illud cōmemorare uoluisse qđ in hunc mundū n̄ ppagatione sed imi
tatione intrauerit ei principē n̄ adā sed diabolu diceret & de quo scriptū ē ab
initio diabolus peccat. de quo & iā legim̄ in libro sapientiae. in uicia autē dia
boli mors intrauit in orbē terrarū. Nā quō ita mors sic a diabolo uenit in
homines non qđ ab illo fuerint ppagati sed quod eum fuerint imitati. Con
tinuo subiunxit imitantē autē eū qui sunt ex parte ipsius. p̄inde apostolus cū
illud peccatū ac mortē cōmemorat & quae ab uno in omnes ppagatione tran
sisset eū principē posuit a quo ppagatio generis humani sumpsit exor
dium. imitantē quidē adā quot quot p̄ inoboediētiā transgrediunt̄ mandatum
dī. sed aliud ē quod exemplū ē uoluntate peccantib; aliud quod origo ē cum pec
cato nascentib; nā & xpm̄ imitantē scī ei adsequendā iustitiā unde & idem aposto
lus dicit. imitatores mei estote. sic & lego xpi sed p̄ hanc imitationē gra
tia ei in laminationē iustificationēq; nrām & iā intrinsecus operat̄ illo opere
de quo idem p̄dicator ei dicit. neq; qui plantat ē aliquid neq; qui rigat sed qui in
cremētū dat dī. hac enī gratia baptizatos quoq; paruulos suo inserit corpori.
quicerte imitari aliquē n̄ dū ualent sic ergo ille in quo om̄ uiuificābunt̄
praeter quod se ad iustitiā exemplū imitantib; p̄buit dat & iā sui sp̄s ocul
tis simā fidelib; gratiā quā latenter infundit & paruulis. sic & ille
in quo om̄ moriunt̄ p̄ter qđ eis qui p̄ceptū dñi uoluntate transgrediunt̄
imitationis exemplum ē. oculta & iā tabe carnalis concupiscentiae suae
tabificauit in se om̄ de sua sarpe uenturos. hinc omnino nec aliunde
apostolus dicit. p̄ unū hominē peccatū intrauit in mundū & p̄ peccatum
mors & iā p̄ om̄ homines p̄transiit in quo om̄ peccauer̄. hoc si ego dice
rē. resisterent ista meq; n̄ recte dicere n̄ recte sentire clamarent. nul
lū quippe in his uerbis intellexerent sententiā cui libet hominis qui haec
diceret & nisi istā quā in apostolo intellegere nolunt. sed quia ei uerba s̄
cui auctoritati doctrinae q; subeumbunt nob̄ intellegendi obitaunt tar
ditate cū ea quae tā p̄spicue dicta s̄ n̄ scio quid aliud detorquere conant̄.

• punū inquit hominē peccatū intrauit in mundū & p peccatū mors. hoc p pagatio
nis ē non imitationis. nā p diabolu dicitur & qd aut nemo ambigit istū primū hominē
dicē qui ē apellatus adam. & ita inquit in omnes homines p transit. deinde quod se
quit in quo om peccauer. quā circū specte quā ppriae quā sine ambiguitate dictū ē.
Si enī peccatū intellexeris qd punū hominē intrauit in mundū in quo peccato om
peccauer. Certe manifestū ē alia eē ppria cuiq. peccata in quib; hi tantū peccant
quor. peccata s̄ aliud hoc unū in quo om peccauer. quando om ille unū homo fuerit.
Si aut n peccatū sed ipse unū homo intellegit in quo uno homine om peccauer. quid
& iā ista manifestatione manifestatur. Nempe legim iustificari in xpō qui cre
dunt in eū pp̄t. pp̄ter occultā cōmunicationē & inspirationē gratiae spiritalis
qua quisquis her & dno unū sp̄s ē. quā uis eum & imitent̄ sc̄i eī legat̄ mibi tale aliquid
de his qui sc̄os eī imitati futurum quisquā dicitur sit iustificatus in paulo aut in
p̄tro aut in quolibet eor. quorū in populo dī magna excellit auctoritas. nisi
qd in abraham dicimur benedici sic eī dictū benedicent̄ in te om̄ gentes
pp̄t xp̄m qui sem̄ eī dicitur ē secundū carnē. cum manifestus dicit̄ cū hoc idem
ita dicit̄ benedicent̄ in semine tuo om̄ gentes. dictū aut̄ quē quā diuinis elo
quis peccasse t̄ peccare in diabolo cū eū iniqui & impii om̄ imitent̄ nescio
utrū quisquā reperiat. qd tam̄ cū apostolus de primo homine dixerit in quo
om̄ peccauer. adhuc de peccati ppagine disceptat̄ & nescio quā nebula imi
tationis opponit̄. Attende. Quā quae secunt̄. cū enī dixisset in quo om̄ pecca
uer. secutus ad iux. usq. enī ad legē peccatū in mundo fuit. hoc ē. quia nec lex
potuit auferre peccatū quae sub intrauit ut magis habundaret peccatū.
siue naturalis lex in qua quisq. iā ratione utens incipit peccato originali
addere & ppria siue ipsa quae scripta p moysen data ē. si enī data eēt lex
quae possit uiuificare omnino ex lege eēt iustitia. sed conclusit scriptura
om̄a sub peccato ut pmissio ex fide ihū xp̄i daret̄ credentib;. peccatū aut̄
n̄ deputabat̄ cū lex n̄ eēt. Quid ē n̄ deputabat̄. nisi ignorabat̄ & peccatū eē
n̄ putabatur. neq. enī ab ipso dno dō tamquā n̄ eēt habebat̄ cū scriptū sit.
quicumq. sine lege peccauer. sine lege peribunt. sed regnauit inquit
mors ab adā usq. ad moysen id ē a primo homine usq. ad ipsā. Quā legē
quae diuinitus pmulgata ē. quia nec ipsa potuit regnū mortis aufer
re. Regnū enī mortis uult intellegere. quando ita dominat̄ in hominib;
reatus peccati ut eos ad uitā aeternā quae uitae uera uenire n̄ sinat. sed
ad secundā. Quā quae poenali. aeterna ē mortē trahat. hoc regnū mor

5
tis sola in quolibet homine gratia deforuit saluatoris quae operata est & in
antiquis scilicet quicumque ante quam in carne Christus ueniret ad eam tam adiuuantem
gratiam non ad legis litteram quae iubere tantum non adiuuare poterat pertinebant
hoc namque occultabat in ueteris testamenti praetempore dispensatione iustissima quod
nunc reuelat in nouo. Ergo in omnibus regnauit mors ab adam usque ad moysen
qui Christi gratia non adiutus sunt ut in eis regnum mortis destrueret. Ergo & in eis
qui non peccauerunt in similitudine praeruaricationis adae id est qui non dum sua & propria
uoluntate sic illi peccauerunt sed ab illo peccato originale traxerunt quae forma
futuri quia in illo constituta est forma condemnationis futuris posteris qui eius
propagine crearentur ut ex uno omnium in condemnatione nascerentur ex qua non liberat
nisi gratia saluatoris. scio quidem plerosque Latinos codices sic habere. regnauit
mors ab adam usque ad moysen in eos qui peccauerunt in similitudine praeruari-
cationis adae quod & ipsi qui ita legunt ad eundem referunt intellectum ut in simili-
tudine praeruaricationis adae peccasse accipiant qui in illo peccauerunt ut ei similes
crearentur sic ex homine homines ita ex peccatore peccatores ex mortuo
mortui damnatoque damnati. Curci autem codices unde in Latina lingua
interpretatio facta est aut omnium aut paene omnium id quod ante primo positum est ha-
bent sed non inquit sic delictum ita & donatio si enim ob unius delictum multi mor-
tuis multo magis gratia dei & donum in gratia unius hominis in Iesu Christi in mul-
tos abundauit non magis multos id est multo plures homines neque enim plures
iustificantur quam condemnantur sed multo magis abundauit. Adam quippe ex uno
suo delicto reos genuit. Christus autem & gratia quae homines delicta propriae uoluntatis
ad originale in quo nati sunt addiderunt gratia sua soluit atque donauit quod euiden-
tius in consequentibus dicit uerum illud diligentius intueri quod ait ob unius
delictum multos mortuos. Cur enim ob unius illius & non potius ob delicta sua propria
si hoc loco intellegendum est imitatio non propagatio sed attende quid sequitur
& non sicut puniuntur peccantes ita est & donum nam iudicium quidem ex uno in con-
demnationem gratia autem ex multis delictis in iustificationem. Nunc dicant
ubi locum habeat in his uerbis illa imitatio ex uno inquit in condemnationem
quo uno nisi delicto hoc enim explanat cum adiungit gratia autem multis
ex delictis in iustificationem cur ergo iudicium ex uno delicto in condemna-
tionem gratia uero ex multis delictis in iustificationem. Nonne si nullum est ori-
ginale delictum non solum ad iustificationem gratia sed & gratia iudicium ad condemna-
tionem ex multis delictis homines ducit neque enim gratia multa delicta

- donat & n̄ dicit iudiciū multa delicta condemnat. aut si ppter ea ex uno delicto in con-
demnationē ducunt quia om̄a delicta quae condemnantur ex illius unius imitatio-
ne cōmissa s̄ eadē causā cur ex uno delicto dicitur ad iustificationē duci intellegant.
quia om̄a delicta quae iustificatis remittuntur ex illius unius imitatione cōmissa
sunt. sed hoc uidelicet non intellegebat apostolus cum dicebat iudiciū quidem
ex uno delicto in condemnationē quia sufficeret ad condemnationē dicitur si n̄ eēt
In hominib; nisi originale peccatū quāuis enī condēnatio grauior sit eorum
qui originali peccato dicitur p̄pria coniunxer̄ & tanto singulis grauior quanto gra-
uius quisq; peccauit. tam̄ dicitur illud solum qd̄ originaliter trahit tū ē n̄ tantū
a regnodi separat quo paruulos sine accepta xp̄i gratia defunctos intrare n̄
posse ipsi dicitur cōfiterent̄ uerū & a salute acuta aeterna fac̄ alienos quae
nulla eēt alia potest praeter regnū dī quo sola xp̄i societas introducit. de p̄ hoc ab
adam in quo om̄ peccauim̄ n̄ omnia n̄ra peccata sed tantū originale traduxim̄.
a xp̄o uero in quo om̄ iustificamur n̄ illius tantū originalis sed dicitur ceterorum
quae ipsi addidim̄ peccatorum remissionē consequimur. Ideo n̄ sicut p̄ unū peccatū
ita ē & donū n̄a iudicium quidem ex uno delicto si non remittit id ē originali.
In condemnationē iā potest ducere. gratia uero ex multis delictis remissis. hoc
ē non solū illo originali uerū dicitur omnib; ceteris ad iustificationē p̄duc̄. Si enim
ob unius delictū mors regnauit p̄ unū multo magis qui abundantia gratiae &
iustitiae accipiunt in uita regnabunt p̄ unū ih̄m xp̄m. Cur ob unius delictū
mors regnauit p̄ unū? Nisi quia mortis uinculo tenebantur in illo uno in quo
om̄ peccauer̄ dicitur si p̄pria peccata non adderent. alioquin n̄ ob unius delictū
mors p̄ unū regnauit. sed ob delicta multa multorum p̄ unū quēq; peccantē.
Nam si ppter ea ceteri ob alterius hominis delictū mortui sunt quia illū inde-
liquendo praecedentē subsequentes imitatis. ille quoq; & multo magis ob
alterius delictū mortuus ē quem diabolus delinquendo ita p̄cesserat ut ei
delictū dicitur ipse suaderet. Adā uero nihil suaserat imitatorib; suis. & mul-
ti qui ei imitatores dicunt. eū fuisse & tale aliquid cōmississe t̄ n̄ audier̄
t̄ omnino n̄ credunt. quanto ergo rectius sic iā dixi diabolu p̄ncipē con-
stituisse & apostolus a quo uno peccatū & mortē p̄ om̄ transisse dicitur.
si hoc loco n̄ p̄pagationē sed imitationē docere uoluisset. Multo enim ratio-
nabilius adā dicitur imitator diaboli quē sua fore peccata habuit. si potest
quisq; imitari dicitur illū qui nihil ei tale suaserat t̄ omnino quē nescit. quid
ē autē qd̄ abundantia gratiae & iustitiae accipiunt. Nisi qd̄ n̄ ei tantū

peccato in quo om̄ peccauer̄ sed eis & iā que addider̄ gratia remissionis datur̄
 eisq; hominib; tanta iustitia donat̄ ut cū adā consenser̄ ad peccatū suadenti.
 non cedant isti & iā cogenti. Et quidē multo magis regnabunt in uita cū mor-
 tis regnū multo plures in aeternas paenas trahat nisi intellegam̄ eos ipsos
 In utroq; diei qui transeunt ab adā usq; ad xpm̄ idē a morte ad uitā quia in uita
 aeterna sine fine regnabunt magis quā in eis mors temporaliter & cū fine
 regnauit itaq; sicut p̄ unius delictū in om̄ homines ad iustificationē uitae hoc
 unius delictū si imitationē ad tendam̄ n̄ erit nisi diaboli sed quia manifestum ē
 de adā non de diabolo dici restat intellegenda n̄ imitatio sed p̄ pago peccati. Nā
 & quod ait de xpo p̄ unius iustificationē magis hoc expressit quā si p̄ unius ius-
 titiā dicer̄ & eā quippe iustificationē dic̄ qua xps̄ iustificat impium quā n̄
 imitandā p̄posuit sed solus hoc potest. nā potuit apostolus recte dicere imita-
 tores mei estote sicut & ego xpī numquā aut̄ dicer̄ & iustificamini a me sic
 & ego sum iustificatus a xpo. quō possunt ēē & sunt & fuer̄ multi iusti homines
 & imitandi. iustus aut̄ & iustificans nemo nisi xps̄ unde dicit̄ credenti in eum
 qui iustificat impium deputat̄ fides ad iustitiā. quisquis ergo ausus fuerit
 dicere iustificote. consequens ē ut dicat & iā crede in me. qđ nemo scōx̄ rec-
 te dicere potuit. nisi ses̄ scōx̄. credite in dñm̄ & in me credite. ut quia ipse
 iustificat impium. credenti in eum qui iustificat impium deputat̄ fides
 ad iustitiā. Nā si sola imitatio fac̄ peccatores p̄ adā cur n̄ & iā p̄ xpm̄ so-
 la imitatio iustos facit. sic em̄ inquit p̄ unius delictū in om̄ homines
 ad condemnationē. sic & p̄ unius iustificationē in om̄ homines ad iusta-
 ficationē uitae. p̄ inde isti unus & un̄ n̄ adam̄ & xps̄ sed adā & abel consti-
 tuti debuer̄. quō cū multinos in huius uitae tempore precesserint peccato-
 res eosq; imitati fuerint qui posteriore tempore peccauer̄. ideo tam̄
 uolunt isti non nisi adā dictū in quo om̄s imitatione peccauer̄ quia pri-
 mus hominū ipse peccauit. ac p̄ hoc abel dici debuit in quo uno similit̄ homi-
 nes imitatione iustificent. quia ipse prim̄ hominū iuste uixit. aut si p̄ p̄
 quendam articulum temporis ad noui testam̄ti exordium p̄tinente. xps̄
 ē positus p̄pter imitationē caput iustoy. iudas ei traditor caput poni
 debuit peccatoy. porro si p̄pter ea xps̄ un̄ ē in quo om̄ iustificent quia n̄
 sola ei imitatio iustos facit sed p̄ sp̄m̄ regenerans gratia p̄pter ea & adā
 un̄ ē in quo om̄ peccauer̄. quia n̄ sola ei imitatio peccatores fac̄ sed p̄ car-
 nē generans poena. ab hoc & iā dictū ē. om̄ & om̄. neq; enī qui generant p̄

• adā idē ipsi om̄ p̄xp̄m regenerant̄: sed hoc recte dictū ē. quia sicut nullius carna-
lis generatio nisi padā. sic spiritalis nullius nisi p̄xp̄m. Nā si aliqui possent carne
generari n̄ padā & aliqui regenerari spū n̄ p̄xp̄m. n̄ liquide om̄ siue hic siue ibi
dicerent̄. eosdem aut̄ om̄ postea multos diē. Ios sunt quippe in aliqua re om̄ eē
qui pauci s̄. sed multos habet̄ generatio carnalis multos & spiritalis. quāuis n̄ tam
multos haec spiritalis quā illa carnalis. uerum tam̄ quē ammodū om̄ illa habet̄
homines sic ista om̄ iustos homines. Quia sic nemo preter illā homo. sic nemo
p̄ter istā iustus homo. & in utraq; multi. Sic enī p̄ inobedientiā unius hominis
peccatores constituti s̄ multi ita p̄ inoboedientiā unius hominis peccatores. consti-
tuti sunt multi. iusta lex aut̄ subintrauit ut abundaret̄ delictū. hoc ad originale
homines addider̄ iā p̄pria uoluntate n̄ padā. sed hoc quoq; soluit̄ sanaturq; p̄
xp̄m. quia ab undauit peccatū sup̄ abundauit gratia. ut quē ammodū regnauit
peccatū in mortē & iā quod non ex adā traxer̄ homines sed sua uoluntate addi-
derunt. sic & gratia regnauit p̄ iusticiā in uita eterna. n̄ tam̄ aliqua iusticia p̄ter
xp̄m. sicut aliqua peccata p̄ter adā. Ideo cū dixisset̄ quē ammodū regnauit pecca-
tū in mortē. hic n̄ addidit puniū aut̄ padā. quia supra dixerat̄ & iā de peccato
illo quod subintrante lege abundauit. & hoc utiq; n̄ ē originis sed iā p̄priae uolun-
tatis. Cū aut̄ dixisset̄ sic & gratia regnauit p̄ iusticiā in uita eterna. addidit p̄ ihm̄
xp̄m dñm nr̄m quia generante carne illud tantū modo trahit̄ qd̄ ē originale
peccatū. regenerante aut̄ spū non solum originalis sed & iā uoluntariorū fit re-
missio peccatorū. potest p̄ inde recte dici paruulos sine baptismo de corpore
exeuntes in dānatione omniū mitissima. futuros. multū aut̄ fallit & fallitur
qui eos in dānatione p̄dicat n̄ futuros. dicente apostolo. iudiciū ex uno delicto in
condemnationē. & paulo post. p̄ unius delictū in om̄ homines ad condemnationē.
quando ergo peccauit adā n̄ oboediens dō. Tunc ei corpus quāuis eēt animale
atq; mortale gratiā p̄didit qua ei animae omni ex parte obediēbat. tunc
ille exiit bestialis motus pudendus hominib; quē in sua erubuit nuditate.
Tunc & iā morbo quodā ex reptina & pestifera corruptione conconcepto fac-
tū in illis ē. ut illa in qua creati s̄ stabilitate aetatis amissa p̄ mutabilitates ae-
tati irent in mortē. Quamuis ergo annos multos postea uixerint alio tam̄
die mori coeper̄ quomortis legē qua in seniu ueterescerent acceper̄. Non enī
stat t̄ temporis puncto sed sine intermissione labit̄ quic quid continua
mutatione sensim currit in finē n̄ p̄ficiētē sed consumētē. Sicut itaq;
implētū ē qd̄ dixerat̄ d̄s. quae die ederitis morte moriemini. ex hac igitur

in oboedientia carnis ex hac lege peccati & mortis quisquis carnaliter generat rege-
nerari spiritaliter opus habet & ut non solum ad regnum dei producat uerum & a peccati
damnatione liberat. Simul itaque peccato & morti primi hominis obnoxii nascuntur
in carne. & simul iustitiae uitaeque aeternae secundi hominis sociati renascuntur in
baptismo. sic & in ecclesia scriptum est. a muliere initium factum est peccati & per illam
omni morimur. Siue autem a muliere siue ab adam dicat utrumque ad primum hominem
pertinet & quomodo sic nouimus mulierem ex uiro esse utriusque una caro esse unde & illud quod scriptum
est & iter duo in carne una. itaque iam non duo inquit dominus sed una caro. quae propter quid dicunt
paruulos ideo baptizari ut hoc eis remittatur quod in hac uita proprium contraxerunt neque
ex adam traduxerunt. non magno molimine refellendis. quando enim secum ipsi paululum
sine certandi studio cogitauerunt quae sit absurdum nec dignum disputatione quod dicunt
continuo sententiam commutabunt. quod si noluerint nisi usque adeo de humanis sensibus
desperandum ut melius ne hoc cupiam persuadeant. ipsi quippe ut hoc dicerent
alicui alterius sententiae suae praecudicio in fallor impulsis. ac propter ea cum
remitti baptizato peccata necessario faterentur nec fateri uellent ex adam ductum esse
peccatum quod remitti faterentur. in infantibus ipsam infantiam coactis accusare. quasi ac-
cusator infantiae hoc securior fieret & quo accusatus ei respondere non possit. sed istos
ut dixi omittam. neque enim sermone & documentis opus est quibus innocentia probetur
infantum quantum ad eorum partem & uitam quam recentior tu in se ipsis agunt. si ea non ag-
noscat sensus humanus nullis ammiculis cuiusquam disputationis adiutus. sed illi
mouent & aliquid consideratione ac discussione dignum uident afferre.
qui dicunt paruulos recenti uita editos uisceribus matrum non propter remittendum
peccatum percipere baptismum sed ut spiritalem per creationem habentes creentur in christo
& ipsius regni caelorum participes fiant eo modo filii & heredes dei coheredes autem
christi. a quibus tamquam queritur utrum non baptizati & non effecti coheredes christi regnique cae-
lorum participes habeant saltem beneficium salutis aeternae in resurrectione
mortuorum. laborant uehementer nec exitum inueniunt. Quis enim christianorum ferat
cum dicitur ad aeternam salutem posse quemquam peruenire si non renascatur in christo. quod per bap-
tismum fieri uoluit eo iam tempore quo tale sacramentum constituendum fuit rege-
nerandis in spem salutis aeternae. unde dicit apostolus. non ex operibus iustitiae quae
fecimus nos sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit per lauacrum regenerationis. quae tam salutem in spe dicit esse cum hic uiuimus ubi ait. spe enim salui facti sumus.
spes autem quae uidetur non est spes. quod enim uidetur quis quid desperat. Si autem quod non
uidemus speramus per patientiam expectamus. sine ista ergo regeneratione saluos

In aeternū posse paruulos fieri quis audeat affirmare tamquā n̄ peris mortuus sit
 xp̄s. & enī xp̄s p̄ impius mortuus ē. Ista autē qui ut manifestū ē nihil in sua p̄pria uita
 impie cōmiser. si nec originalit̄ ullo impietatis uinculo detinent. quomodo peris mor-
 tuus ē. Si nulla originalis peccati aegritudine sauciati s̄ quomodo ad medicum
 xp̄m hoc ē ad p̄cipiendū sacramentum salutis aeternae suorū currentiū pio timo-
 re portant. & n̄ eis in ecclesia dicit̄ auferre hinc innocentes istos. Non ē opus sanis
 medicus sed male habentib; n̄ uenit xp̄s uocare iustos sed peccatores. Nūquā dic-
 tū ē numquā dicit̄ nūquā omnino dicit̄ in ecclesia xp̄i tale cōmentū. ac ne quis ex
 istis & ideo paruulos ad baptismū afferrī oportet & quia sicut peccatores n̄ sunt
 ita nec iusti sunt. quomodo ergo quidā meritū huius aetatis ad nō laudatū ē cōmemo-
 rant quando ait finite paruulos uenire ad me. talū ē enī regnū caelox. Si enī hoc
 non p̄pter humilitatis similitudinē quod humilitas paruulos facit sed p̄t̄ pue-
 rorū uitā laudabilem dictū ē. p̄fecto & iusto s̄. n̄ enī recte aliter dici potuit talium
 ē enī regnū caelox cū ē non p̄sit nisi iustox. sed forte hoc quidem congruenter
 dicit̄ q̄t̄ paruulox uitā laudauerit dñs dicens talū ē regnū caelox. cum uerax
 ille sit intellectus quod humilitatis similitudinē in parua aetate posuerit ue-
 rum tam̄ forsitan hoc tenendū quod dixi p̄pter ea paruulos baptizari deberi
 quia sicut peccatores non sunt ita nec iusti s̄. sed cū dictū ē n̄ ueni uocare ius-
 tos quasi ei responderet̄ quos sergo uocare uenisti. Continuo subiunxit. sed pec-
 catores ^{in penitentia}. de hoc quomodo si iusti sunt ita & si peccatores n̄ sunt
 n̄ eos ueni uocare quid dixi n̄ ueni uocare iustos sed peccatores. & ideo baptismo
 ei qui eos non uocat non tantū frustra uerū & iā in p̄be uident̄ inruere
 quod absit ut sentiam̄. Uocat eos igit̄ medicus qui non ē opus sanis sed aegrotanti-
 b; nec uenit uocare iustos sed peccatores in penitentia. & ideo quia suae uitae
 p̄prie peccatis nullis ad huc tenent̄ obnoxii. originalis in eis aegritudo sa-
 nat̄. in ei gratia qui saluos facit plauacrum regenerationis. dicit̄ aliquis quomo-
 do ergo & ipse uocant̄ in penitentia. numquid tantillo potest aliquid paenite-
 re. huic respondet̄. si p̄pter ea paenitentes dicendi non s̄ quia sensū paeniten-
 di nondū habent. nec fideles dicendi sunt quia similiter sensū credendi non
 dū habent. Si autē p̄pter ea recte fideles dicunt̄ quō fidē puerba gestantium
 quodāmodo p̄fitem̄. cur non prius & iā paenitentes habeant. cum p̄ eorundē
 uerba gestantium diabolo & huic seculo renuntiare monstrant̄. totū hoc inspe-
 fit in sacramēta & diuinae gratiae quā dñs donauit ecclesiae. ceterū qui signo-
 rat quod baptizatus paruulus si ad rationales annos ueniens n̄ crediderit nec

se ab inlicitis concupiscentiis abstinerit nihil ei perderit quod paruis accepit.
 ueritatem si per cepto baptis mate de hac uita emigrauerit. soluto reatu cui ori
 ginaliter orat obnoxius p fici & in illo lumine ueritatis quod inco mutabilit
 manens in aeternu iustificatos praesentia creatoris inluminat. peccata
 eni sola sperant inter homines & dnm quae solunt ei gratia p que media
 tore reconciliamur cu iustificat impiu. Terrenu aut ista sententia dnm dicen
 tis. nisi quis natus fuerit denuo n uidebit regnu di quod cu exponeret at
 nisi quis renatus fuerit ex aqua & spu ntrabit in regnu caeloz. & p p ea conant
 paruulis n baptizatis in nocentiae merito salute ac uita aeterna tribuere.
 sed quia baptizati n sunt eos a regno caeloz facere alienos. noua quada & mira
 bili psumptione. quasi salus aeternae uita aeterna possit ee pter xpi he
 reditate pter regnu caeloz. Habent eni uidelicet quo confugiant atq ubi
 delitescant. quia n ait dms si quis nrenatus fuerit ex aqua & spu n habebit uita.
 sed ait non intrabit in regnu caeloz. Nam si illud dixisset nulla hinc dubi
 tatio possit oboriri. auferat ergo ia dubitatio dnm audiam non suspiciones
 coniecturasq mortalium dnm audiam in qua non quid e hoc de sacramento
 scilicet lauacri dicente sed de sacramento scilicet msa suae. quonemo rite nisi bap
 tizatus accedit. nisi manducauerit carne mea & biberit sanguine meu
 n habebit uita in uob. quid ultra quaerim quid ad huc responderet potest.

Nisi p natiua pugna ces neruos aduersus constantia pspicue ueritatis inten
 dat. An uero quis qua dia hoc dicere audebit quod ad paruulos haec sententia
 n ptineat. possimq sine participatione corporis hui & sanguinis in se ha
 bere uita quia n ait qui non manducauerit sicut de baptismo qui nrenatus
 fuerit sed ait si n manducauerit. uelut eos alloquens qui audire & intel
 legere poterant. quod utiq n ualent paruuli sed qui hoc dicit n attendit
 quia nisi omni ista sententia teneat ut sine corpore & sanguine filii ho
 minis uita habere n possint. frustra dia aetas maior id curat. potest em
 si n uoluntate sed uerba loquentis attendas eis solis uideri dictu quibus tunc
 dms loquebat. quia n ait qui non manducauerit sed si n manducauerit. &
 ubi e qd eodem loco de hac ipsa re ait panis que ego dedero caro mea e p sae
 culi uita secundu hoc eni dia ad nos ptinere illud sacramtu intellegim
 qui tunc ndu fuim quando ista dicebat. quia n possum dicere ad seculum
 nos n ptinere p cui uita xps sua carne dedit. Quis aut ambigat seculi
 nomine homines significasse. quia ascendo in hoc seculu ueniunt. Na

sic alibi ait filii saeculi hui generant & generant. De hoc & uia p paruuorū uitae
ro data ē quae data ē p seculi uitā & si n̄ manducauerint carnē filii hominis nec ipsi
habebunt uitā. hinc ē & uia illud. pat̄ diligit filium & om̄a dedit in manu ei qui credit
in filium habet uitā aet̄nā qui aut̄ incredulus ē filio n̄ habebit uitā sed ira dī manet
sup̄ eum. In quo igit̄ horū genere ponem̄ infantes. in eorū qui credunt in filium dī
an in eorū qui s̄ increduli filio. in neutro ait aliquis quia cū adhuc credere non possunt
nec increduli deputandi s̄. n̄ hoc indicat ecclesiastica regula. quae baptizatos infantes
fidelium numero adiungit. porro isti qui baptizant ppter uirtutē celebrationē q̄
tanti sacram̄ti. quā uis suo corde atq̄ ore non agant quod ad credendū confitendū q̄
ptineat. tam̄ in numero credentium cōputant̄. pfecto illi quib; sacram̄tū defuerit in
eis habendi s̄ qui n̄ credunt filio. atq̄ ideo sibi uani gratiae decoro exierint
sequē eos quod dictū ē n̄ uidebunt uitā sed ira dī manet sup̄ eos. & unde hoc quando
eos clarū ē peccata ppria n̄ habere sine originali peccato tenent̄ obnoxii. Bene
aut̄ n̄ ait ira dī ueni & sup̄ eū sed manet sup̄ eū ab hac quippe ira qua om̄ sub peccato
s̄ de qua dicit apostolus fuim̄ & nos aliquando naturaliter filii irae sic & ceteri.
Nulla res liberat nisi gratia dī p̄ ihm̄ xpm̄ dnm̄ nr̄m. Haec gratia cur ad illū ue
niat ad illū n̄ ueniat. occulta eē causa potest. iniusta non potest. Numquid enī
iniquitas apud dnm̄ absit. sed prius sc̄arū scripturarū auctoritatib; colla sub den
da s̄ ut ad intellectū p̄ fidē quisq̄ pueniat. neq̄ enī frustra dictū ē. iudicia tua
s̄ multa ab̄yssi. cui ab̄yssi altitudinē ueluti expauescens exclamat apostolus.
O altitudo diuitiarū sapientiae & scientiae dī. p̄ miserat quippe sententiā mirae
p̄funditatis dicens. conduxit enī d̄ som̄ in incredulitate ut omnium misereat̄.
cui p̄funditatis ueluti horrore p̄cussus. O altitudo inquit diuitiarū sapientiae
& scientiae dī quā inscrutabilia sunt iudicia ei & inuestigabiles uiae ei. quis
enī cognouit sensū dnm̄ aut quis consiliarius illi fuit aut quis prior dedit illi
& retribuet̄ ei quō ex ipso & p̄ ipsū & in ipso som̄ ipsi gloria in secula seculorū
am̄. Valde ergo paruum sensū habem̄ ad discutendā iustitiā iudiciorū dī. ad
discutendā gratiā gratuitā nullis meritis p̄cedentib; n̄ iniquā quae n̄ tā mo
uēt cum p̄stet̄ indignis quā cū aeque indignis aliis denegat̄ nā & hi quib; iu
d̄ & iniustū ut paruuli sine gratia xpi decoro exierint n̄ solū regno dī
quo & ipsi fatent̄ nisi p̄ baptismū renatos intrare n̄ posse uerū & uia uitae aet̄nā
& salute priuent̄ quaerentes quomodo iustū sit ut alius originali impietate
soluat̄ alius n̄ soluat̄ cū eadem sit utriusq̄ condicio. ipsi respondeant secundū
sententiā suā quomodo idē iustū sit ut huic p̄stet̄ baptismū quo in-

intrat in regnum dei illi p[ro]f[er]at cum sit utriusq[ue] par causa. Si enim mox & cur ex his duo
 bus originalit[er] innocen[ti]b[us]; alius accepit baptismu[m] quo in regnu[m] dei possit intrare.
 alius n[on] accepit ne ad regnu[m] dei possit accedere. Nempe in utraq[ue] causa ad illa[m] ex
 clamacione[m] redit. O altitudo diuinaru[m] ex ip[s]is deinde inde baptizatis paruulis
 dicit mibi cur alius rapit[ur] ne malicia[m] & intellectu[m] ei[us]. Et alius uiuit impius fu
 turus. Nonne si ambo raperent[ur] ambo in regnu[m] cael[or]u[m] ingredi mererent[ur]. Et tam[en]
 non e[st] iniquitas apud deu[m] quod illud que[m] non moueat que[m] n[on] in tanta altitudine exclamare
 conpellat. quod alii paruuli sp[iritu] in mundo uexant[ur] alii nihil tale patiunt[ur] alii & u[er]o in uteris
 matru[m] sic ieremias scificant[ur] cum om[n]i sic originale peccatu[m] parit[er] re[sp]iciunt. si n[on] est pariter
 innocentes sint. Unde ista tanta diuersitas. Nisi quia in scrutabilia iudicia ei[us] & in u[er]os
 tigabiles uiae ei[us]. An forte illud u[er]o explosum repudiatumq[ue] sentiendu[m] est quod anima e
 prius in caelesti habitatione peccantes gradatim atq[ue] paulatim ad suor[um] merito[rum] corpo
 ra ueniant ac p[er] ante gesta uita magis minusue corporeis pestib[us] affligant[ur]. Cui opimo
 ni qua[m] uis aptissime sc[ri]ptura contradicat quae eu[m] gratia[m] comendat & n[on] du[m] natus
 inquit nec qui aliquid egerint boni aut mali ut secundum electione[m] p[ro]positum dei maner[et]
 non ex operib[us] sed ex uocante dictum e[st] quod maior[is] serui & minor[is] nec ipsi tam[en] qui hoc
 sentiunt euadunt huius quaestionis angustias sed in eis coartati & herentes simi
 liter. O altitudo exclamare cogunt. Unde eni[m] fit ut homo ab ineunte puertia
 modestior ingeniosior temperantior ex magna parte libidinu[m] uictor qui odere
 auaritia[m] luxuria[m] detestatur atq[ue] ad uirtutes ceteras p[ro]uocatur aptiorq[ue] consurgat.
 Et tam[en] eo loco sit ubi ei p[ro]dicari gratia xp[ist]iana non possit. quomodo eni[m] inuocabunt
 in que[m] non crediderit aut quomodo credent que[m] n[on] audierit. quomodo aut[em] audi
 ent sine predicante. Alius aut[em] tardus in gemitu libidinib[us] deditus flagitiis &
 facinorib[us] cooptus ita gubernatur ut audiat credat baptiz[etur] & rapiat[ur] aut si
 detentus hic fuerit laudabiliter uiuat. Ubi duo ista tam diuersa merita con
 traxerit non dico ut iste credat ille non credat quod e[st] p[ro]p[ri]ae uoluntatis. sed ut
 iste audiat quod credat ille n[on] audiat. hoc eni[m] non e[st] in hominis potestate. ubi
 in qua[m] haec ta[m] diuersa merita contraxerit si in caelo egerit aliqua[m] uita[m] ut p[ro] suis
 actib[us] p[ro]pellerent[ur] & laborent[ur] in terras congruisq[ue] suis ante uitae corporeis
 receptaculis tenerent[ur] ille utiq[ue] melius ante hoc mortale corpus uixisse cre
 dendus e[st] qui eo n[on] multu[m] meruit p[ro] grauari ut & bonu[m] haberet & ingenium
 & concupiscentias ei[us] minorib[us] argueret & quas possit facile superare. Et tam[en]
 ea sibi gratia[m] p[ro]dicari n[on] meruit qua sola possit & secundae mortis p[ro]nicie
 liberari. ille aut[em] p[ro] meritis deteriorib[us] sicut grauiori corpori implicatus &

ob hoc cordis obtusi cum carnis inlecebris ardentissima cupidine uinceret & p-
ne-
quissimam uitam peccatis pristinis quibus ad hoc uenire meruerat adderet & peiora
terrena aut in cruce tam audiuit hodie mecum eris in paradiso. aut alicui cohesit
apostolo cui predicatione mutatus & plauacrum regenerationis saluus effectus est. ut
ubi abundauit peccatum super abundaret gratia. Quid hinc respondeant om-
nino non uideo qui humanis coniecturis uolentes iustitiam dei defendere & igno-
rantes altitudinem gratiae fabulas improbabilis texuerunt. Multa enim dici possunt de
miris uocationibus hominum siue quas legitimus siue quas expertum quibus eorum opi-
nio subuertat qui credunt ante ista corpora suas quasdam proprias uitas gessisse ani-
mas hominum quibus ad haec uenirent per diuersitate meritorum diuersa hic experturae
t bona t mala sed terminandi huius operis cura non fuit in his diutius immorari. Unum
tam quod inter multa mirabile comperi non tacebo. quis non secundum istos qui ob me-
ritis prioris uitae ante hoc corpus in caelestibus gestae animas terrenis corporibus
magnis minusue grauari opinantur affirmant eos ante istam uitam sceleratius im-
maniusque peccasse. qui mentis lumen sic amittere meruerunt sensu uicino pecco-
ribus nascerentur non dico tardissimi ingenio nam hoc de aliis dici solent. sed ita
ex corde ut & iam errata amonendum risu exhibeant cordatis delicias fatuitatis quorum no-
men ex greco diriuatum moriones uulgius appellat. Taliu tam quidam fuit ita christiani
ut cum esset omnium iniuriarum suarum mira fatuitate patientissimum iniuriam tam nomi-
nis christi t in se ipso religionis qua inbutus erat sic ferre non possent ut blasphemam
tes uidelicet cordatos a quibus haec utpote carere audiebat insectari lapidibus non
desisterent nec in ea causa t dominum parcerent. tales ergo praesertim ari & creatari ar-
bitror. ut qui possunt intellegant dei gratiam & spiritum qui ubi uult spirat ob hoc om-
ne ingenium genus in filius misericordiae non praeterire. itemque omne genus in
gehennae filius praeterire. ut qui gloriae in domino gloriae. Illi autem qui per meritas
uitae superioris accipere quasque animas diuersa terrena corpora affirmant
quibus aliae magis aliae minus grauentur & per eisdem meritis humana ingenia
uariari ut acutiora sint quaedam & alia obtusiora pro quod ipsius uitae superioris
meritis diuinam quoque gratiam liberandis hominibus dispensari. quid de isto poterit
respondere quomodo ei tribuentur & tunc terrimam superiorem uitam ut ex hoc fa-
tuus nasceretur. & ex hoc tam bene merita ut in christi gratia multis a cunctissimis
praesertim & cedam igitur & consentiamus auctoritati sanctae scripturae quae nes-
cit falli nec fallere. & sicut necdum natos ad discernenda merita eorum aliquid
boni t mali egisse non credimus. ita omnem sub peccato esse quod per unum hominem in

trahit inmundum & p̄ om̄ homines p̄transit aquo non liberat nisi gratia dī p̄ dñm
 ih̄m xp̄m minime dubitemus. Cuius medicinalis aduentus non ē opus sanis sed egro
 tantibus quia non conuenit uocare iustos sed peccatores. In cui regnum n̄ intrabit ni
 si quis renatus fuerit ex aqua & sp̄u nec preter regnū ei salutē ac uitā possidebit aet̄
 nā quō qui non manducauerit carnē ei & qui incredulus ē filio n̄ habebit uitā sed ira. .b.
 dī manet sup̄ eum ab hoc peccato ab hac egritudine ab hac iradi cui naturaliter filii sunt
 qui & iam si p̄ aetate non habent p̄p̄riū trahunt t̄m̄ originale peccatū n̄ liberat ni
 si agn̄ qui tollit peccata mundi n̄ nisi medicus qui n̄ uenit p̄pter sanos sed p̄pter aegro
 tos n̄ nisi saluator de quo dictū ē generi humano natus ē uob̄ hodie saluator n̄ nisi
 saluator cui sanguine delēt debitū nr̄m. Nam quis audeat dicere n̄ eē xp̄m in fan
 tū saluatore nec redemptore. unde aut saluos facit si nulla in eis ē originalis aegri
 tudo peccati unde redimēt si non sunt p̄ origine primi hominis uenundati sub
 peccato. Nulla igit̄ ex nr̄o arbitrio preter baptismum xp̄i salus aet̄na p̄mittatur
 infantibus quā non p̄mittit scriptura diuina humanis omnibus in genus prae
 ferenda optime p̄niti xp̄i am baptismū ipsum nihil aliud quā salutē & sacramentum
 corporis xp̄i nihil aliud quā uitā uocant unde nisi ex antiqua ut existimo & apos
 tolica traditione qua ecclesiae xp̄i insitum tenent preter baptismū & participa
 tionē mensae dominicae non solum ad regnum dī sed nec ad salutē & uitā aet̄nā
 posse quemquā hominū puenire hoc enī scriptura testatur secundū ea quae su
 pra diximus. Nam quid aliud tenent qui baptismum nomine salutis apellant nisi quod
 dictū ē. Saluos nos fecit p̄ lauacrum regenerationis & quod p̄ tr̄us ait sic & uos simili
 forma saluos facit baptismū quid aliud & quā qui sacramentum mensae dominicae
 uitā uocant. Nisi quod dictū ē. ego sum panis uiuus qui de caelo descendi & panis
 quē ego dederō caro mea ē p̄ seculi uitā & si non manducauerit carnē filii ho
 minis & sanguinē biberit non habebit uitā in uob̄. Si ergo ut tot & tanta
 diuina testimonia concinunt nec salus nec uitā aet̄na sine baptismo & cor
 pore & sanguine dñi cui quā speranda ē. frustra sine his p̄mittitur paruulis.
 porro si a salutē ac uitā aet̄na hominē nisi peccata n̄ separant. p̄ haec sacra
 m̄ta non nisi peccati reatus in paruulis soluitur de quo reatu scriptū ē neminē
 eē mundum nec si unus diei fuerit uitā ei. Unde ē & illud in psalms. ego enī in
 iniquitatib; conceptus sum & in peccatis mater mea me in utero aluit. aut enī
 ex p̄sona generali ipsius hominis dicitur. aut si p̄pria dicit hoc de se dicit n̄ utiq̄
 de fornicatione sed de legitimo conubio natus fuit. Non itaq̄ dubitem & uā p̄ in
 fantib; baptizandis sanguinē fusum qui priusquā funderet sic in sacra m̄to
 datus & cōmendatus ē ut dicitur & hic ē sanguis meus qui p̄ multis effundet̄

in remissione peccatorum. Negant enim illos liberari qui sub peccato esse nolunt fateri. Nam unde liberantur si nulla seruitute peccati tenentur obstricti? Ego enim inquit lux in seipsum ueni. ut omnis qui crediderit in me non maneat in tenebris. hoc dicto quid ostendit nisi in tenebris esse omnem qui non credit in eum & credendo efficere non maneat in tenebris. has enim tenebras quid nisi peccata intellegimus sed quod libet aliud intellegamus has tenebras. profecto qui non credit in christum manebit in eis. Quaeque poenales sunt non quasi nocturnae ad quodlibet animantium necessariae. proinde paruuli si ipsa sacramentum quod ad hoc diuinitus institutum est incredenti numerum non transeant profecto in his tenebris remanebunt. quamuis eos non nulli mox natos in luminari credunt sic intellegentes quod scriptum est erat lux uerum quod in luminari omnem hominem uenientem in hunc mundum quod sita est multum mirandum est quomodo in luminari ab unico filio quod erat in principio uerbum dei apud deum non amittant ad regnum dei nec sint heredes dei coheredes autem christi. hoc enim eis per baptismum proficere dicitur qui hoc sentiunt confitentur. deinde iam in luminari si ad consequendum regnum dei non sunt idonei saltem ipsum baptismum quo ad hoc idonei fiunt laeti suscipere debuerunt. Cui tamen eos uidentem cum magnis flentibus; reluctari. etiam ignorantiam in illa aetate contempnimus. ut sacramenta quae illis proficere nouimus in eis dicitur reluctantibus; compleamur. cur enim & apostolus dicit nolite pueri esse mentibus; sed iam lumine illo uero quod uerbum dei est eorum mentes in luminari sunt. Itaque illud quod in euangelio positum est erat lux uerum quod in luminari omnem hominem uenientem in hunc mundum. Ideo dictum est quia nullus hominum in luminari nisi illo lumine ueritatis quod deus est. ne quisquam putaret ab eo se in luminari a quo aliquid audit ut discat. non dico si quemquam magnum hominem sed nec si angelum ei contingat habere doctorem adhibetur enim sermo ueritatis extrinsecus uocis misterio corporalis. Uerum tamen neque qui plantat est aliquid neque qui rigat sed qui incrementum dat deus. audit quippe homo dicentem tibi hominem tibi angelum. sed ut sentiat & cognoscat uerum esse quod dicitur illo lumine in mensis eius aspergitur quod aeternum manet quod dicitur in tenebris lucet; sed sicut sol iste a caecis quamuis eos quodam modo suis radiis uestiat sic ab stultitiae tenebris non comprehenditur. Cur autem cum dixisset quod in luminari omnem hominem addiderit uenientem in hunc mundum unde haec opinio nata est quod in exortu corporali ab utero matris recentissimo in lumine & mentes nascentium paruulorum quamuis in greco ita sit positum ut possit intellegi dicitur ipsum lumem uenientem in hunc mundum. tamen si hominem uenientem in hunc mundum necesse est accipi aut simpliciter dictum arbitror sicut multa in scripturis reperiuntur quibus dicitur dicitur nihil sententiae iminuat aut si pro aliquo dysfunctionem additum esse credendum est. fortasse hoc dictum est addiscerendum spiritum

41
talem illuminationem ab ista corporali quae sive per caeli luminaria sive quibusque igni-
bus illuminat oculos carnis sive hominem interiore dixerit uenientem in hunc mundum
quia exterior corporeus est sic hic mundus tamquam dicitur et illuminat omnem hominem
uenientem in corpus secundum illud quod scriptum est. fortitius suam animam bonam & ueni in corpus
incomquinatum. Aut ergo sic dicitur et illuminat omnem hominem uenientem in hunc
mundum tamquam dicitur esse illuminat ^{omnem} interiore hominem qui homo interior cum
ueritate sit sapiens non nisi ab illo illuminat quod est lumen uerum. Aut si rationem
ipsam qua humana anima rationalis appellat quae ratio adhuc quiescit & quasi sopita
tam in ista & quodam modo in seminata in paruulis latet illuminationem uoluit appel-
lare tamquam interioris oculi creationem non resistendum est tunc ea fieri cum anima crea-
ta & non absurde hoc intellegi. Cum homo uenit in mundum uerum tamquam dicitur ipse
quia uisus creatus oculus necesse est in tenebris maneat si non credat in eum qui dixit
ego lux in seculum ueni ut omnes qui crediderint in me non maneat in tenebris quod per sacra-
mentum non dubitat in paruulis fieri mater ecclesiae quae corpus & os maternum eis praestat
ut sacris mysteriis inbuantur quia nondum possunt corde proprio credere ad ius-
ticiam nec ore proprio confiteri ad salutem. Nec ideo tam eos quisquam filium fideles
appellare cuncta est quod a credendo utique non est quia uisus hoc non ipsi sed alii per inter-
sacramenta responderint nimis longum si ad singula testimonia similiter dis-
putem. Unde commodius esse arbitror ac ueraciter multa congerere quae occur-
rere potuerint & quae sufficere uidebuntur quibus appareat dominum Iesum Christum non ali-
am ob causam in carne uenisse ac forma serui accepta factum oboedientem usque ad
mortem crucis nisi ut hac dispensatione misericordissimae gratiae omnibus tam-
quam membris in suo corpore constitutis caput esset ad eam ascendendum regnum caelorum
uiuificaret & saluos faceret & liberaret & redimeret & illuminaret qui prius fuis-
sent in peccatorum morte languoribus seruitute captiuitate tenebris constituti sub
potestate diaboli principis peccatorum. Ac si fuerit mediator dei & hominum per quem
post inimicium impietatis nostrae illius gratia & pace finitas reconciliaremur
deum in aeternam uitam ab aeterna morte quae talibus impendebat erepti hoc enim cum
abundantius apparuerit consequens erit ut ad istam Christi dispensationem quae per hanc
ei humilitatem facta est pertinere non possint qui uita salute liberatione redemp-
tione illuminatione non indigent. Et quo ad hanc partem & baptismum quo Christo conse-
pelunt ut incorporentur illi membra ei hoc est fideles ei perfectio nec baptismus est ne-
cessarius qui illo remissionis & reconciliationis beneficio quae fit per mediatorem
non opus habent. Porro qui paruulos baptizandos esse concedunt qui contra auctori

l
H₂

116
tate uniuersae ecclesiae. pculdubio pdnm & apostolos tradita uenire non possunt.
concedant oportet eos egere illis beneficiis mediatoris ut ablati psacramentum carita
temq. fidelium ac sic incorporati xpi corpori qd e ecclesia reconciliante do ut in illi
ui ut salui ut liberati ut redempti ut in luminati fiant unde nisi amore uicis rea
ti subiectione tenebris peccatorum quae quo nulla in ea aetate psua uita ppriam
comiserit restat originale peccatum. haec ratiocinatio. Tunc erat fortior. tu ea
quae pmisi testimonia multa congesse. ia supra posuim. N ueni uocare iustos
sed peccatores. Itē cū ad Zacheum eēt Ingressus. hodie inquit salus domui huic
facta ē quō dicitur filius ē abrahāe. uenit filius hominis querere & saluū facere
qd perierat. hoc & de oue pdita & relicta nonaginta nouē quae sita & inuenta
hoc & de dragma quae perierat & decem unde oportebat ut dicit predicari
in nomine ei paenitentia & remissionē peccatorū in om̄ gentes incipientibus
ab hierusalem. Marcus & ia In fine euangelii sui dnm dixisse testat. euntes
in mundū uniuersum predicate euangelium omni creaturae. qui crediderit
& baptizatus fuerit saluus erit qui uero n̄ crediderit damnabit. Quis enī nes
ciat credere eē in fantab; baptizari non credere aut non baptizari. Et iohannis
aut euangelio quāuis iā non nulla posuerimus. Attende. & ia ista iohannes bap
tista de illo. ecce agnū dī ecce qui tollit peccata mundi & ipse de se ipso. qui de
ouib; meis suocē meā audient & ego noui illas & sequuntē me. & ego uitā ae
ternā do illis & non peribunt in aeternū. Quia ergo de ouib; ei non eē incipi
unt paruuli nisi baptismate. pfecto si hoc non accipiunt peribunt. uitā aeter
nā quāuis dabit ouibus non habebunt. Itē alio loco. Ego sū uia & ueritas & uita
nemo uenit ad patre nisi p me. hanc doctrinā suscipientes apostoli. uide quan
ta contestatione declarent. Petrus In prima epistola. benedictus ē inquit dī
pater dnm nr̄ ihū xpi secundū multitudinē misericordiae suae. qui regene
rauit nos p spem uitae aetnae p resurrectionē ihū xpi in hereditatē in
mortale & intaminatā florentē seruata in caelis uob qui in ueritate dī conuer
samini p fidē in salutē paratā palā fieri in tempore nouissimo. & paulo post.
In ueniamini inquit laudē & honorē ihū xpi quē ignorabatis. In quē modo
non uidentes creditis. quē cū uideritis exultabitis gaudio in enarrabili & hono
rato gaudio. pipientes testamentū fidei salutē animarū ur̄arū. Itē alio loco.
uos aut inquit genus electū regale sacerdotum gens sc̄a populus adquisitio
nis in adoptione. ut uirtutes adnuntiē ei. quos de tenebris uocauit in
illud admirabile lum̄ suū. Et iterū inquit. xps p peccatis nr̄is passus ē iustus

12
p̄m̄ iustis ut nos adducat ad d̄m̄. Itē cū commemorat̄ in archa noe octo homines
saluos factos sic & uos inquit simili forma saluos facit̄ baptism̄. ab hac ergo salute
& lumine alieni sunt paruuli & in p̄ditione ac tenebris remanebunt. nisi p̄ adop
tionē populo di fuerint sotiati tenentes xp̄m̄ passū iustum p̄m̄ iustis. ut eos ad du
cat ad d̄m̄. Ex ep̄stola. Quā ioh̄ānis haec mihi occurrer̄ quae huic quae est om̄i neces
saria uisa sunt. q̄d si in lumine inquit ambulauerim̄ sicut & ipse in lumine ē.
sotiati habem̄ in inuicē. & sanguis ih̄u filii ei purgat nos ab omni delicto. Itē
alioloco. si testimoniu inquit hominū accepimus testimoniu di maius ē. quia hoc
ē testimoniu di qui crediderit in filiū di habet̄ testimoniu di in sem̄ & ipso. qui
n̄ crediderit dō mendacē facit̄ cū quia non credidit in testimoniu q̄d testificatus ē
de filio suo. & hoc ē testimoniu qui uita aeternā nob̄ dedit d̄s. & haec uita in filio
ei ē qui habet̄ filiū habet̄ uitā qui non habet̄ filiū uitā n̄ habet̄ n̄ solū igit̄ regnū
caelox sed nec uitā paruuli habebunt si filiū non habebunt quē nisi p̄ baptismum
ei habere non possunt. Itē alio loco. in hoc inquit manifestatus ē filius di ut soluat
opera diaboli n̄ ergo p̄tinebunt paruuli ad gratiā manifestationis filii di. si non
in eis solu & opera diaboli. lam nunc ad tēde in hanc rē pauli apostoli testimo ni
tanto utiq̄. plura quanto plures ep̄stolas scripsit. & quanto diligentius curauit
cōmendare gratiā di aduersus eos qui operib; gloriabant̄. atq̄. ignorantes di
iustitiā & suā iustitiā uolentes constituere iustitiā. di n̄ erant subditi. In ep̄sto
la ad romanos. iustitiā inquit di in om̄i qui credunt. n̄ enī ē distinctio. om̄ enī pec
cauer̄ & egent̄ gloriā di iustificati gratis p̄ gratiā ipsius p̄ redemptionē quae
in xp̄o ih̄u quē p̄posuit d̄s p̄ p̄m̄iatoriū p̄ fidē in sanguine ipsius ad ostensionē
iustitiāe ei p̄pter p̄positum precedentium peccatorū in di patientiā. ad ostē
den dam iustitiā ipsius in hoc tempore. ut sit iustus & iustificans eū qui ex fide
ē ih̄u. Itē alio loco. ei qui operat̄ inquit merces non imputat̄ secundū gratiā sed secundū
debitū ei uero qui n̄ operatur credit̄ aut̄ in eū qui iustificat̄ impiū deputat̄ fides
ei ad iustitiā. Si ē & dauid dicit̄ beatitudine hominis cui d̄s accepto fert iustitiā
sine operib;. Beati quorū remissae iniquitates s̄ & quorū tecta speccata beatus
uir cui n̄ imputabit d̄s peccatū. Itē paulo post n̄ ē aut̄ scriptū inquit p̄t̄ il
lū tantū quia deputatū ē illi sed & p̄pter nos quibus deputabit̄. credentib;. In eū qui
excitauit ih̄m xp̄m̄ d̄m̄ nr̄m a mortuis. qui traditus ē p̄pter delicta
nr̄a & resurrexit p̄pter iustificationē nr̄am. & paulo post. Si enī xp̄s
inquit cū infirmi essem̄ adhuc iuxta tempus p̄m̄pius mortuus ē. & alibi
scim̄ inquit quia lex spiritalis ē ego aut̄ carnalis sum uenundatus sub pec

aut quod enim operor ignoro, non enim quod uolo hoc ago sed quod uolenti illud facio, si autem
quod nolo hoc facio consentio legi quod bona nuntiat uero ^{non} ego operor illud sed id quod
in me habitat peccatum scio enim quia non habitat in me hoc est in carne mea bonum uelle
enim adiacet mihi perficere autem bonum non inuenio ^{enim} quod uolo facio bonum sed quod nolo ma-
lum hoc ago, si autem quod nolo ego hoc facio, id non ego operor illud sed quod habitat
in me peccatum inuenio ergo legem mihi uolenti facere bonum quod mihi malum adiacet
condelector enim legi dei secundum interiore hominem uideo autem aliam legem in membris
meis repugnantem legi mentis meae & captiuam me in lege peccati quae est in mem-
bris meis miser ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius gratia dei propter
christum dominum nostrum. Dicant qui possunt hominem nasci nisi in corpore mortis huius
ut possint & ad dicere non ei necessariam gratiam dei propter christum quolibet & de cor-
pore mortis huius, ite paulo quod enim impossibile erat legis in quo infirmabatur
per carnem. Deus filium suum misit in similitudine carnis peccati & de peccato damna-
uit peccatum in carne. Dicant qui audient oportuit se nasci christum in similitudine
carnis peccati nisi nos nati essemus in carne peccati. ite ad corinthios. Tradi di enim
uobis in primis inquit quod & accepi quia christus mortuus est pro peccatis nostris secundum
scripturas, ite ad eosdem corinthios in secunda. Caritas enim christi compellit nos
iudicantes hoc quod unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt & pro omnibus
mortuus est, ut qui uiuunt iam non sibi uiuant sed ei qui propter nos mortuus est & resurrexit
itaque nos a modo neminem nouimus secundum carnem & si noueramus secundum carnem christum
sed nunc iam non nouimus. Si qua igitur in christo noua creatura uelera transierunt, ec-
ce facta sunt noua, omnia autem ex deo qui reconciliauit nos sibi pro christo & dedit nobis
ministerium reconciliationis, quem ad modum quia deus erat in christo mundum reconcilians
sibi, non reputans illis delicta eorum & ponens in nobis uerbum reconciliationis pro
christo. Ergo legatione fungimur tanquam deo exortante pro nos obsecramus pro christo recon-
ciliari deo eum qui non nouerat peccatum pro nobis peccatum fecit ut nos simus iustitia dei
in ipso. Cooperantes autem & rogamine in uacuum gratiam dei suscipiatis. Dies enim tem-
poris acceptabilis exaudiuit & nunc dies salutis adiuuit, ecce nunc tempus accep-
tabile ^{ecce} nunc dies salutis. Ad hanc reconciliationem & salutem si non pertinet
paruuli quis querit ad baptismum christi. Si autem pertinent, inter omnes mortuos sunt
pro quibus ille mortuus est, nec ab eo reconciliari & saluari possunt nisi dimissa
non reputet delicta eorum, ite ad galatas. Caritas uobis & pax a deo patre & domino ihesu
christo qui dedit semetipsum pro peccatis nostris ut eximeret nos de presenti seculo ma-
ligno. Et alio loco transgressionis gratia appositae donec ueniret semetipsum

missu e dispositu p angelos in manu mediatoris mediator aut unus non e ds aut unus
 e lex ergo aduersus pmissa di absit si eni data eet lex quae possit uiuificare omnino
 ex lege eet iustitia sed concludit scriptura omnia sub peccato ut pmissio ex fide
 ihu xpi dat & ur credentib; Ad efesios & ia. Et uos cu effectis mortui delictis & pecca
 tis uris in quibus aliquando ambulastis secundu seculu mundi hui secundu principem
 potestatis aeris sps ei qui nunc operat in filiis diffidentiae in quibus om aliquando
 conuersati sum in desideris carnis nrae facientes uoluntate carnis & affectione
 & eram naturaliter filii irae sicut & ceteri. Ds aut diues e in misericordia ppter
 multa dilectione quae dilexit nos & ai eemus mortui peccatis conuiuificauit nos xpo
 cui gratia sum salui facti & paulo post. Gratia inquit salui facti estis pfidem
 & hoc n ex uob sed di donu e non ex operib; ne forte quis extollat ipse enim sumus fig
 mtu creati in xpo ihu in operibus bonis quae praeparauit ds ut in illis ambulom & pau
 lo post. qui eratis inquit illo in tempore sine xpo alienati a societate israhel & pere
 grini testamentoru & pmissionis spem non habentes & sine do in hoc mundo nunc
 aut in xpo ihu qui aliquando eratis longe facti estis ppe in sanguine xpi ipse e eni
 pax nra qui fecit utraq unum & mediu pariete materiae soluens inimicitias in car
 ne sua lege mandatoru in deo & se uacuas ut duos conderet in se in unu nouu
 homine faciens pacem & comutar & utrosq in uno corpore do peruce. Inter fi
 cius inimicitias in sem & ipso. & ueniens euangelizauit pacem uob qui eratis longe
 & pacem his qui ppe. quia p ipse habet ^{ambo} inaccessum in uno spu ad patre. ite alibi sicut
 e ueritas in ihu deponere uos secundu pmore conuersatione ueteru homine
 eu qui corrumpit secundu concupiscentias deceptionis. Renouamini aut spu
 mentis urae & induite nouum homine eu qui secundu dm creatus e in iustitia
 & scitate ueritatis. Et alibi nolite contristare spsem di in quo signati estis
 in die redemptionis. Ad colosenses & ia ita non loquit. Gratias agentes patri
 idoneos facienti nos in parte fortis scoru in lumine qui eruit nos de potestate
 tenebraru & transfuit in regnu filii caritatis suae in quo habem redemp
 tionem in remissione peccatoru. Et alio loco. Testis inquit in illo repleti qui e
 caput omis principatus & potestatis in quo & ia circucisi estis circucisione nma
 nu facta expoliatione corporis carnis in circumcisione xpi consepulta ei in bap
 tismo in quo & conurrexistis pfidem operationis di qui suscitauit illum a moy
 tuis. Quos cu eetis mortui delictis & p reputio carnis urae uiuificauit eu illo.
 Donans nob omia delicta delens quod aduersus nos erat ebirographum inde
 cy & is. qd erat contrariu nob. tollens illud de medio & affigens illud cruci

exuens se carnē principatus & potestates exemplavit fiducialiter triumphans
eos in sem & ipso. & ad timotheum humanus inquit sermo & omni acceptione dig-
nus quia xps uenit in hunc mundū peccatores saluos facere quorū primū sū ego. sed
ideo misericordiam consecutus sum ut in me primo ostenderet & ih̄s xps omne longa-
nimitatē ad informationē eorum qui credituri sū illū uita aeterna. Itē dicit un̄ enī
d̄s unus & mediator d̄i & hominū homo xps ih̄s quidedit sem & ipsū redemptionem
p̄ omnibus. In secunda d̄iā ad eundē. Noli ergo inquit erubescere testimoniū d̄ni
nr̄i neq; me uinctū ei sed conlabora euangelio secundū uirtutē d̄i saluos nos faci-
entis & uocantis uocatione sua sc̄a. Non secundū opera nr̄a sed secundū suū p̄positū
& gratiā quae data ē nobis in xpo ih̄u ante secula aeterna. Manifestata aut̄ nunc
p̄ aduentū d̄ni nr̄i xpi ih̄u euacuatis quidem mortē in luminatis aut̄ uitā & incor-
ruptionē p̄ euangeliū. Ad d̄tū d̄iā expectantes inquit illā beatā spem & manifest-
ationē gloriæ magni d̄i & saluatoris nr̄i xpi ih̄u quidedit sem & ipsū p̄ nob̄
ut nos redimeret ab omni iniquitate & mundarū nos sibi populū abundantem
emulatore bonorū operū. Et alio loco. Cū aut̄ benignitas & humanitas inluxit
saluatoris d̄i nr̄i non ex operib; iustitiæ quae nos fecim̄ sed secundū suā misericor-
diā saluos nos fecit p̄ lauacrum regenerationis & renouationis sp̄s sc̄i quō d̄tis-
sime effudit sup̄ nos p̄ ih̄m xpm̄ saluatōrē nr̄m ut iustificati ipsius gratia he-
redes efficiamur secundū spem uitae aeternae. Ad hebreos quoq; epistola
quā quā non nullis incerta sit tam̄ quō legi quosdā huius nr̄ae baptismō paruu-
lorū sententiae contraria sentientes d̄iā ipsā quibusdā opinionibus suis tes-
tē adhibere uoluisse magisq; me mouet auctoritas ecclesiarū orientalium
quae hanc d̄iā in canonicis habent. quanta p̄ nob̄ testimonia contineat ad-
uertendū ē. In ipso ei exordio legitur. Multis partib; & multis modis olim
d̄s locutus patrib; in p̄ph̄tis. postremo in his diebus locutus ē nobis in filio
quō constituit heredē uniuersorū p̄ quē & fecit secula. quicū sit splendor
gloriæ & figura substantiae ei gerens quoq; omnia uerbo uirtutis suae.
purgatione peccatorū a se facta sed & ad dexterā maiestatis in excelsis. Et
post pauca. si enī qui p̄ angelos d̄ctus sermo factus ē firm̄ & omnis p̄ uer-
ricatio & inobedientia iustā accepit mercedis retributionē. quomodo nos
effugiemus tantā negligentēs salutē. Et alio loco p̄pter ea ergo pueri com-
municauerint sanguini & carni & ipse p̄pe modū eorū participauit ut p̄
e mortē euacuarēt eū qui potestate habebat mortis id ē diaboli & libe-
rarēt eos qui timore mortis p̄ totā uitā rei erant seruitutis. Et paulo post

unde debuit inquit secundū omnia fratrib; similis eē phib. & ut misericors eēt & fide-
 lis princeps sacerdotū eorū quae sunt addm̄ p̄ptandū p̄delictis populi; & alibi tene-
 amus inquit confessionē. n̄ enī habemus sacerdotē qui n̄ possit compati infirmita-
 tibus nr̄is. & enī exptus ē om̄a secundū similitudinē sine peccato; & alio loco. Intrans-
 gressibile inquit habet sacerdotiū. unde & saluos potest p̄ficere eos qui adueniunt
 p̄psū ad d̄m̄ semp̄ uiuens adinterpellandū p̄psis. talē enī decebat habere nos prin-
 cipem sacerdotiū iustū sine malitia incontaminatū separatū a peccatoribus altiorem
 caelis factū non habentē cotidianā necessitatē sic principes sacerdotū primū p̄ suis
 peccatis sacrificiū offerre de hinc p̄ populo. hoc enī semel fecit offerens se. Et a-
 lio loco. n̄ enī in manu fabricata sc̄a introiuit x̄ps quae sunt similia ueterū sed
 in ipsū caelū apparere ante faciē d̄i p̄ nob̄. n̄ ut sepius offerat semel ipsū sicut prin-
 ceps sacerdotū intrat in sc̄a in anno semel cum sanguine alieno. ceterū oportet
 bat eū sepius pati a mundi confutatione. nūc aut̄ semel in extremitate seculorū
 ad remissionē peccatorū p̄ sacrificiū suū manifestatus ē. sic confutatus ē homini-
 bus. semel tantū mori & post hoc iudiciū. sic & x̄ps semel oblatus ē ut multorū
 peccata portar̄. & secundo sine peccatis apparebit eis qui eū sustinent ad salutem;
 Apocalypsis & iā iohannis has laudes x̄p̄o p̄ cantū nouū testatur offerri. Dign̄
 es accipere librū & apperire signacula ei quō occisus es & redemisti nos dō
 in sanguine tuo de omnigente & lingua & populo & natione; Item in actib;
 ap̄stolorū inceptorem uitae p̄ & rus ap̄stolus dixit eē d̄m̄ ih̄m̄ increpans
 iudeos q̄ occidissent eū ita loquens. uos aut̄ sc̄m̄ & iustū onerastis & negastis
 & postulastis hominē homicidā uiuere & donari uob. nā inceptorē uitae
 occidistis. Et alio loco. hic ē lapis rep̄batus a uob aedificantib; qui factus ē
 in caput anguli. Non ē enī aliud nom̄ sub caelo datū hominib; in quo oportet
 saluos fieri nos. Et alibi. d̄s patrū suscitauit ih̄m̄ quō uos interfecistis suspen-
 dentes in ligno. hunc d̄s principē & saluatōrē exaltauit gloria sua dare
 paenitentiā israhel & remissionē peccatorū in illo. Item alio loco. huic om-
 nes p̄ph̄tae testimoniū perhibent remissionē peccatorē accipere p̄ manū
 illius omnē credentē in eū; h̄c in eodē libro ap̄stolus paulus. Notū ergo sit
 uob inquit uiri fratres quō p̄ hunc uob remissio peccatorū adnuntiatur ab om-
 nib; quibus non potuistis in lege moysi iustificari. in hoc omnis credens iusti-
 ficatur. Hoc tanto ager & testimoniū cui aduersus ueritatē d̄i elatio n̄ p̄ma-
 tur. Et multa quidem alia repperi possunt. sed & finiendi hui operis cura n̄
 negligenter habenda ē de libris quoq; ueteris testam̄ti multas contestationes

diuinorum eloquiorum adhibere in hanc sententiam super uacaneum putavi quando quidem
illud quod occulte sub uelamento uelut terrenarum promissionum hoc in nouo testamento
predicatione reuelatur. Et ipse dominus librorum ueterum utilitate breuiter demonstra-
uit & definiuit. dicens oportuisse impleri quae de illo scripta erant in lege & pph-
etis & psalmis. & haec ipsa eorum quae oportebat christum pati & resurgere a mortuis tertia die
& predicari in nomine eius paenitentiam & remissionem peccatorum per omnes incipientibus
gentes ab hierusalém. Et post haec die quod paulo ante commemoravi hanc omnium prophetiarum & ap-
testamonium prohibere remissionem peccatorum accipere per manum eius omnem credentem
in eum. Verum tam commodius est & iam ex ipso ueteris testamenti testimonio pauca deprome-
re quae ad supplementum tunc potius ad eum ualere debent. Ipse dominus per prophetas & in psal-
mo loquens ait. Scitis qui in terra seculi mirificauit omnes uoluntates meas in illis. non
eorum sed uoluntates meas. nam illorum quid nisi quod sequitur multiplicatae sunt infirmitates
eorum. Supra quod infirmi erant ad hoc & lex subintravit ut abundaret delictum.
sed quid adiungit postea accelerauerit. Multiplicatis infirmitatibus hoc est abun-
dante delicto alacrius medicum quaesierit. ut ubi abundauit peccatum super abundaret & gra-
tia. Denique congregabo inquit conuentacula eorum de sanguinibus; quomodo multis sacrificiorum
sanguinibus; cum prius in tabernaculum uel in templum congregarentur conuincbantur potius
peccatores quam mundabantur. Non ergo iam inquit de sanguinibus; congregabo conuen-
tacula eorum unum enim sanguis per multos datus est quo ueraciter mundarentur. denique sequitur.
Nec memor ero nominum illorum per labia mea tanquam mundatorum tanquam in nouato riu-
um nam nomina eorum erant prius. filii carnis filii seculi. filii diaboli immundi peccatores
impii postea uero filii dei. homini nouo canticum nouum ^{cantatum} canticum nouum praestantem nouum
uim. Non sint ingrati homines gratiae dei pusilli cum magnis a minore usque ad maio-
rem. totius ecclesiae uox est etiam sic ouis perditae. Omnium membrorum christi uox est. omnes
ut oues errauimus & ipse traditus est pro peccatis nostris. qui totus per prophetas & uerba locutus apud esum
quo per philippum sibi exposito spado ille cancellis reginae in eum credidit uide quotiens
hoc ipsum comendat & tanquam superbia nescio quibus contentiosus fidem eadem conculcat.
homo inquit in plaga & qui secat ferre infirmitates propter quod & uertit se facies eius
iniuriata est nec magna estimata est. hic infirmitates nostras portat & pro nobis in doloribus;
est. & nos existimauimus illum in doloribus; esse & in plaga & in poena ipse autem uulneratus
est propter iniquitates nostras. eruditio pacis nostrae in eum. luore eius sanatus sum. omni ut oues
errauimus & dominus tradidit illum pro peccatis nostris & ipse quo male tractatus est non apperuit
os ut ouis ad immolandum ductus est. & ut agnus ante eum qui se tondet & fuit sine
uoce sic non apperuit os suum. in humilitate sublatum est iudicium eius generationem eius

hinc pro peccata nostris & infirmatus est

quis enarrabit quomodo tollatur de terra uita eius ab iniquitatibus; populi mei ductus est ad mor-
 tem. dabo ergo malos pro sepultura eius & diuites propter mortem eius; ob hoc quod iniquitatem non
 fecerit nec dolu ore suo. dominus uult purgare illum de plaga; si dederit uos ob delicta uestra
 animam uidebitis semper longae uitae uestrae. & uult dominus auferre ad uos animam eius
 tendere illi lucem & figurare per sensum iustificare iustum bene seruientem pluribus.
 & peccata illorum ipse sustinebit; propter ea ipse hereditabit conplures. & fortassis parti
 etur spolia propter quod tradita est ad mortem anima eius & inter iniquos estimata est. &
 ipse peccata multorum sustinuit. & propter iniquitates eorum traditus est. attende & uiam
 illud eiusdem prophetae quod de complerum lectoris & iam functus officio in sinagoga
 ipse recitauit. Spiritus domini super me propter quod unxit me. euangelizare humilibus; misit me.
 ut refrigerent in qui in pressura cordis sunt. predicare captiuis remissionem & con-
 cis uisum; Omnia ego agnoscam nec ullus exceptus sit eorum qui uolumus corpori eius haere
 re. peccata in uilem ei intrare. ad uitam & salutem quam suis promisit propter quam pertinere. omnia in qua
 agnoscamus eum qui peccata non fecit & peccata nostra pertulit corpore suo super lignum ut a pecca-
 tis separati cum iustitia uiuamus cui uicariis; sanati sumus. Infirmi cum eum tamquam pecco-
 ra errantia. Quae cum ita sint. neminem unquam eorum qui ad christum accesserunt per baptismum
 sana fides & sana doctrina putauit exceptum a gratia remissionis peccatorum. nec esse
 posse alicui preter regnum eius aeterna salutem. Haec enim parata est reuelari in tempo-
 re nouissimo hoc est in resurrectione mortuorum pertinentium non ad mortem aeternam
 quae secunda mors appellatur sed ad uitam aeternam quam promisit non mendax deus sanctus
 & fidelibus suis. cui uitae participes omnia non uiuificant nisi in christo. sic in adam omnia
 moriuntur. quae a modo enim omnia omnino pertinentes ad generationem uoluntatis scilicet
 nisi non moriuntur nisi in adam in quo omnia peccauerunt. sic ex his omnia omnino pertinentes
 ad regenerationem uoluntatis spiritus non uiuificant nisi in christo in quo omnia iustificantur.
 Quia sic per unum omnia ad condemnationem sic per unum omnia ad iustificationem. Nec est ullus ulli
 medius locus ut possit esse nisi cum diabolo qui non est cum christo. hinc & ipse dominus uolens au-
 ferre de cordibus male credentium istam nescio quam mediocritatem quam conantur quidam
 paruulis non baptizatis tribuere ut quasi merito innocentiae sint in uita aeterna
 sed quia non sunt baptizati non sint cum christo in regno eius. Definitiuam pertulit ad haec
 ora obstruenda sententiam ubi ait. qui mecum non est aduersum me est. constitue igitur
 quemlibet & paruulum. si non est cum christo est. ut quid baptizatur. si autem quod habet ueritas
 ideo baptizatur ut sit cum christo. profecto non baptizatus non est cum christo. & quia non est cum christo.
 aduersus christum est. Neque enim eius tam manifesta debemus aut possumus infirmare
 t immutare sententiam. unde igitur aduersus christum nisi ex peccato. neque enim ex cor-

porre & anima quae utraq; di creatura e porro si ex peccato. que d in illa aetate nisi ori
ginale & antiquu. Una e quippe caro peccati in qua om ad damnatione nascuntur.
& una e caro in similitudine carnis peccati p qua om damnatione liberantur. Nec
itacitu est om uelut quicumq; nascunt in carne peccati idem ipsi om mundari in
tellegant p carne simile carni peccati non eni om mu e fides. sed om ptinentes ad
generatione conubii carnalis n nascunt nisi in carne peccati & om ptinentes ad
generatione conubii spiritalis non mundant nisi p carne simile carni peccati.
hoc e illi p ad ad condemnatione. ista p xpm ad iustificatione. tamqua si dicam
uerbi gratia. una e obstetrix in hac ciuitate quae om excipit. & un e hic littera
magister qui om docet. Neq; ibi possunt intellegi om nisi qui nascunt. neq; hic om
nisi qui discunt. Non tam omnes qui nascunt litteras discunt. sed cui uis clar &
qd & illi recte dictu e om excipit pter cui manus nemo nascitur. & hic recte dic
tu e om docet pter cui magisteriu nemo discit. consideratis aut om nib; diuinites
timonis quae comemorauit siue sigillatim de uno quoq; disputans siue aceruatim
multa con gestans. t quaecumq; similia non comemorauit nihil inuenit nisi quod
uniuersa ecclesia tenet & quae aduersus om p fanas nouitates uigilare debet omne
hominem seperari ad d nisi qui p mediatore xpm reconciliat do. nec separari quemqua
nisi peccatis intercludentib; posse. non ergo reconciliari nisi peccatorum remissio
ne puna gratia misericordissimae saluatoris. puna uetima uerissima sacerdo
tis. ac sic om filios mulieris quae serpenti credidit ut libidine corrumpere tur
non liberari a corpore mortis huius nisi p filium uirginis quae angelo credidit
ut sine libidine fecit &. bonu ergo coniugii non e feruor concupiscentiae. sed
quidam licitus & honestus illo feruore utendi modus. p pagandae pli n explendae
libidini acomodat. uoluntas ista non uoluptas illa nuptialis e. quod digre in mem
bris corporis mortis hui inoboedient mouetur. totumq; animu in se delectu cona
tur attrahere & neq; cum mens uoluerit exsurgit neq; cum mens uoluerit ad qui
esit. hoc e malu peccati cu quo nascit omnis homo. cu aut ab illicitis corruptionib;
refrenat & ad sola generis humani subplementa ordinate p paganda pmit
tatur. hoc e bonu coniugii p quod ordinata societate nascit homo. Sed nemo
renascit in xpi corpore. nisi prius nascatur in peccati corpore. Sic aut bono
male uti malu e. sic malo bene uti bonu e. Duo igit haec bonu & malum &
alia duo usus bonus & usus malus sibi m & adiuncta quattuor differentias
faciunt. Bene utitur bono continentia de dicans do. male utitur bono conti
nentia de dicans idolo. male utit malo concupiscentia relaxans ad uulterio.

Bene utitur malo concupiscentiā refringens conubio. Sic ergo melius ē bene uti
 bono quā bene uti malo cū sit utrumq; bonū. Itaque dicit uirginē suā bene facit
 & qui nondat nuptiū melius facit. De qua quaestione multo uerius & multo suffi
 cientius in duobus libris uno de bono con iugali altero de scā uirginitate quantū dñs
 dedit p̄ mearū uiriū exiguitate differui. Non itaq; p̄ nuptiarū bonū defendant
 concupiscentiae malum qui carnē & sanguinē preuaricatoris aduersus carnē &
 sanguinē redemptoris extollunt. Non erigant in supbia erroris alieni de quorum
 paruula aetate nob̄ dedit dñs humilitatis exemplum. solus sine peccato natus ē. quē
 sine uirili complexu non concupiscentia carnis sed oboedientia mentis uirgo con
 cepit. Sola nr̄o uulneri medicinā parere potuit quae n̄ ex peccati uulnere gēn
 p̄ae pl̄i semisit. lam nunc seruemur diligentius quantū adiuuat dñs & uia ipsum
 euangelii capitulū ubi ait. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spū non intrabit in
 regnū dī. quia ista sentētia nisi mouerent omnino paruulos nec baptizandos eē
 censerent. Sed quia n̄ at inquirunt nisi quis renatus fuerit ex aqua & spū non ha
 bit salutē tuitā aeternā tantūmodo aut dix̄ n̄ intrabit in regnū celorū. ad hoc
 paruuli baptizandi sunt ut sint & uia cū xp̄o in regno dī ubi non er̄ si baptizati n̄
 fuerint. quamuis & sine baptismo si paruuli moriant̄ salutē uitāq; aeternā ha
 bituri sunt quō nullo peccati uinculo obstricti s̄. haec dicentes primo numquam
 explicant ista quia iustitia nullum peccatū habens ^{imago} modī separāt a regno dī.
 Deinde in deam utru dñs ih̄s unus & solus magister bonus in hac ipsa euangelica
 lectione non significauit & ostendit n̄ nisi p̄ remissionē peccatorū fieri ut
 ad regnū dī p̄ueniant baptizati. quamuis recte intelligentib; sufficere debuerit
 quod dictū ē. Nisi quis natus fuerit denuo non potest uidere regnū dī. Et nisi quis
 renatus fuerit ex aqua & spū non potest introire in regnū dī. cur enī nascatur
 denuo nisi renouandus unde renouandus nisi aetate. Quae uetustate. nisi in
 qua uetus homo n̄ simul crucifixus ē cruci cum illo ut euacuet̄ corpus peccati.
 Aut unde imago non intrat in regnū dī nisi impedim̄to phibente peccati uerum
 tam ut p̄posuim̄ totā ipsa ^{circum} substantiā euangelicae lectionis ad rē qua de agit
 p̄nentē intente quantū possum̄ diligentē q; uideamus. Erat autē homo in
 quit ex phariseis nicodem̄ nomine princeps iudaeorū hic uenit ad eū nocte &
 dixit ei. Rabi scimus quia adō uenisti magister. nemo enī potest haec signa
 facere quae tu facis nisi fuerit d̄s cum eo. respondit ih̄s & dixit ei. Am̄ amen di
 co tibi nisi quis natus fuerit denuo non potest uidere regnū dī. Dicit ad eum
 nicodem̄ quomodo potest homo nasci cū sit senex. nūquid potest in uterū ma

no 2

G.

tris suae introire ^{potest} & renasci. Respondit ih̄s am̄ amen dico tibi nisi quis renatus fuerit
ex aqua & sp̄u non potest introire in regnū dī quod natū ē de carne caro ē. & quod natum ē
de sp̄u sp̄s ē. Non mireris quia dixi tibi oportet uos nasci denuo. Sp̄s ubi uult spirat & uocē
ei audis sed non scis unde ueniat aut quo uadat. sic ē omnis qui natus ex sp̄u ē. Respondit
nicodemus & dixit ei quomodo possunt haec fieri. Respondit ih̄s & dixit ei tu es magister
in israhel & haec ignoras. Amen dico tibi quia quod scimus loquimur & quod uidemus
testificamur. & testimoniu nrm̄ non accipitis si terrena dixi uob̄ & non creditis quomo
do si dixerō uob̄ caelestia creditis. Nemo ascendit in caelum nisi qui de caelo descendit
filius hominis ^{quae sit in caelo} ut om̄s qui credit in eū non pereat sed habeat uitā aeternā. Sic enī dilexit
d̄s mundū ut filiū suū unigenitum daret & ut om̄s qui credit in eū non pereat sed habeat
uitam aeternā. Non enī misit d̄s filiū suū in mundū ut iudicet mundū sed ut saluet eū.
mundus propter se qui credit in eum non iudicatur qui autē non credit iā iudicatus ē quia
non credidit in nomine unigeniti filii dī. hoc ē autē iudiciū quia lux uenit in mun
dū & dilexerunt homines tenebras magis quā lucē. erant enim mala opera. Om̄s
enī qui male agit odit lucē. & non uenit ad lucē ne arguantur opera ei. qui autē facit uer
tatē uenit ad lucē. ut manifestentur ei opera quia in dō sunt facta. h̄c usq̄ ē ad rem
de qua quaerim̄ ptinentes totus sermo n̄ ille contextus. deinceps in aliud narratō
abscedit. Cū ergo nicodemus quae dicebant non intellexerat & quae ad nō quomodo
possint ista fieri. Videamus quid d̄s ad hoc responderet p̄fecto enī si ad interrogata
respondere dignabitur quomodo possunt ista fieri hoc diciturus ē quomodo possit
fieri regeneratio spiritalis uementis hominis & generatione carnali. Notata itaq̄
paulolum ei ^{hypocritā} quae ceteris de magisterio p̄fererebat & omnium talium increduli
tate reprehensa quod testimoniu non acciperent ueritatis. addidit & iā se illis terrena
dixisse. Tā mirans quomodo eēt caelestia credituri. Sequitur tam̄ & respondet quod
alii credant si illi non credunt ad aliud quod interrogatus ē quomodo possunt ista
fieri. Nemo inquit ascendit in caelum nisi qui de caelo descendit filius hominis qui ē
in caelo. Sic inquit si & generatio spiritalis ut sint caelestes homines ex terrenis. quod
adipisci non poterunt nisi membra mea efficiantur ut ipse ascendat qui descendit. qui
nemo ascendit nisi qui descendit. Nisi ergo in unitatē xp̄i om̄ mutandi leuandiq̄
concurrant ut xp̄s qui descendit ipse ē qui ascendat non aliud deputans corpus suū
id ē ecclesiā suā quā seipsum quia de xp̄o ecclesiā uerius intellegit. Erunt duo in car
ne una de qua re ipse dixit. Igitur iam n̄ duo sed una caro. Ascendere omnino
non poterunt. quia nemo ascendit in caelum nisi qui de caelo descendit filius ho
minis qui ē in caelo. Quamuis enī in terra factus sit filius hominis diuinitatē

et sic moyses exal
tāu serpentē in de
erto ut exaltari
porteret filiū hois.

tam fa
na cen
nomi
fictio
bi d̄s
nob. de
filius lo
un xp̄i
in caelo
fama
p̄fecto
hominis
ta carni
xp̄o un
ascend
multa
p̄fita
xp̄i un
fieri no
serpente
non per
tū mor
catus ē
ferro
te mo
serpente
signifi
hominis
m̄ fer
poena
ergo tu
inerte
baptis
hoc ē en

tam suā
nā censur
nomine
sed unus
bū & dī erat

qua in caelo manens descendit ad terrā non indigno
nomine filii hominis sicut carnē suā dignatus ē
filii dī ne quasi duo xpi accipiant un' dī & alter homo.

atq. idem dī & homo dī. quia in principio erat uer
bum homo quia uerbū caro factū ē & habitauit in

nob. de phoe p distantia diuinitatis & infirmitatis filius dī manebat in caelo
filius hominis ambulabat in terra puritate uero psonae quā utraq. substantia
un' xps ē & filius dī ambulabat in terra & idem ipse filius hominis manebat
in caelo fit ergo credibiliorū fides ex incredibiliōrib; creditis. Si enī diuina sub
stantia longe distantior atq. incomparabili diuersitate sublimior potuit
ppter nos ita suscipere humanā substantiā ut una psona fieret & sic filius
hominis qui erat in terra p carnis infirmitatē idem ipse eēt in caelo p participa
tā carni diuinitatē. quanto credibilius alii homines scī & fideles ei fiunt cum homine
xpo unus xps sit omnibus p ei hanc gratiā societatemq. ascendenti; ipse un' xps
ascendit in caelū qui de caelo descendit. Sic & apostolus ait sicut in uno corpore
multa membra habem' omīa autē membra corporis cum sint multa unū ē cor
pus ita & xps non dixit ita & xpi id est corpus xpi t membra xpi. Sed ita &
xps unū xpm appellans caput & corpus magna hae & mira dignatio. quae quō
fieri non potest nisi pmissione peccatorū sequit' & dicit. & sicut moyses exaltauit
serpentē in deserto ita exaltari oportet filium hominis ut omnis qui crediderit in eum
non pereat sed habeat uitā aeternā. quid tunc in deserto factū sit nouimus. serpen
tū morsib; multi moriebant' tunc populus peccata sua confitens p moysen depre
catus ē dñm ut hoc ab eis uirus auferret' ac si moyses ex precepto dñi exaltauit in de
serto aeneum serpentē am mouitq. populum ut illū exaltatum quisquis a serpen
te morderet & attenderet hoc facientes sanabant' continuo. Quid ē exaltatus
serpens nisi mors xpi eo significandi modo quo p efficiente id quod efficitur
significatur. a serpente quippe mors uenit. qui peccatū quo mori mereret
hominī psuasit. Dñs autē in carnē suā non peccatum transfudit tamquā uene
nū serpentis. sed tam transfudit mortē ut eēt in similitudine carnis peccati
poena sine culpa unde in carne peccati & culpa solueret' & poena. Sicut
ergo tunc qui conspiciebat exaltatum serpentē & a ueneno sanabatur &
a morte liberabatur. sic nunc qui conformat' similitudini mortis xpi p fidē
baptismūq. ei & a peccato p iusticiā & a morte p resurrectionē liberat'.

Hoc ē enī quod ait ut omnis qui credit in eum non pereat sed habeat uitā ae

terna. Quid igitur opus est ut xpi morte p bap
tismu conformet & paruulus si morsu serpentis
nino uenenatus. Deinde si quod consequenter
sic dilexit mundum ut filiu suu unigenitu daret
qui credit in eum non pereat sed habeat uitam aeterna.
erat paruulus nec habiturus uitam aeterna si p sacramtu baptismi non crederet
in unigenitum filiu di du interim sic uenit ut non iudicet mundu sed ut sal
uetur mundus p ipsum. presertim quia sequit & dicit qui credit in eu non iudicatur.
qui aut non credit iudicatur e quia non credidit in nomine unigeniti filii di. Ubi
ergo paruulos ponimus baptizatos nisi inter fideles. sicut uniuersae ubiq. ecclesiae
clamat auctoritas ergo inter eos qui crediderunt hoc enim eis adquirit p uirtute sacra
menti & offerentiu responsione. ac p hoc eos qui baptizati non sunt inter eos qui non
crediderunt. porro si illi qui baptizati sunt non iudicant. isti quia carent baptismo
iudicant. quod uero adiungit hoc e aut iudiciu quia lux uenit in mundum & di
lexerunt homines tenebras magis quam lucem. Unde lux uenit in mundu nisi desuo
dicit aduentu sine cui aduentus sacramento quomodo paruuli ee dicunt in luce.
aut quomodo non & hoc in dilectione tenebraru habent. qui que ammodum
ipsi non credunt si nec baptizandos suos paruulos arbitrantur. quando eis morte
corporis timent. In do aut facta dicit opera ei qui uenit ad lucem. quia intellegit
iustificatione sua non ad sua merita sed ad di gratia puenire. Dicit inquit ap os
tolus qui operatur in nob & uelle & operari p bona uoluntate. hoc modo ergo fit
omniu ex carnali generatione ad xpm uenientiu regeneratio spiritalis. ipse
hoc aperuit ipse monstrauit cum ab eo quereretur quomodo possint ista fieri. ne
mini humana argumtatione in hac causa libera fecit. Non alienent paruuli a gra
tia remissionis peccatoru non aliter transitur ad xpm. nemo aliter potest do re con
ciliari & ad dm uenire p xpm. Quid de ipsa forma sacramenti loquar. uellem ali
quis istoru qui contraria sapiunt mihi baptizandu paruulu affert. Quid in illo
agit exorcismus meus si in familia diaboli non tenet & ipse certe mihi fuerat respon
surus p eodem paruulo que gestaret quia ille p se respondere non possit. quomo
do ergo dicitur erat eu renuntiare diabolo cui in eo nihil eet. Quomodo conuer
ti ad dm a quo non eet auersus credere inter cetera in remissione peccatoru quae
illi nulla tribueret. ego quidem sic contra haec eu sentire existimare. nec ad sacra
menta cum paruulo intrare pmittere. ipse aut in hoc qua fronte ad homines qua
mente ad dm se ferret ignoro. nec uolo aliquid grauius dicere. falsa igit t falsa

non e om
dicit ds
ut omnis
seruatur

co par
fuerit
us p
fuerit
fimo co
Sicut aut
remissio
legi
peccat
hoc opo
ut ponit
Kong
tunc co
tum in
defi
fuerit
non pos
in p
n ponit
tu imp
fenu
bapti
tura
uati o
p bap
Kong
fiqua
hoc uo
tota p
t con
hoc ma
quid ad
du cam
quis qu

18
eē paruulis tradi baptismatis formā in qua sonare atq. agnoscere & eam nulla
fieri remissio peccatorū uiderunt aliqui eorū nihil execrabilius ac detestabili
us posse dici atq. sentiri. p̄inde quod attinet ad baptismū paruulorū ut eis sit neces
sarius redemptionē & iā ipsis opus eē concedunt. sicut cuiusdā eorū libello breuis
simo continetur. quātm̄ ibi remissionē alicui peccati aptius exprimere noluit.
Sicut autē mihi ipse litteris intimasti. fatent̄ iam ut dicit & iā in paruulis p̄ baptismū
remissionē fieri peccatorū. Nec mirū non em̄ redemptio alio modo possit intel
legi. Non tam originaliter inquirunt. sed inuita iam p̄pria postea quā nati sunt
peccatū habere coeper̄. quam ob rē uides quantū iā distat inter eos contra quos in
hoc opere diu iā multūq. differui quorum & iā unius legi librū ea continentem quae
ut potui refutaui. inter istos ergo ut cooperā qui omnino paruulos ab omni peccato
& originali & p̄prio puros & liberos eē defendunt & istos qui eos iā natos p̄pria pu
tant contraxisse peccata a quibus eos credunt p̄ baptismū oportere purgari quan
tum inter sit uides. p̄inde ista posteriores intuendo scripturas & auctoritatē totius ec
clesiae & formā ipsius sacramenti bene uider̄ p̄ baptismū in paruulis peccatorum
fieri remissionē. sed originale eē quidquid illud in eis eēt nolunt dicere uel uidere
non possunt. illi autē priores in ipsa natura humana quae ab omnib; ut considerā
in p̄p̄tū eē bene uider̄ quod facile fuit. aetate illā in sua iā uita p̄pria nihil pecca
ti potuisse contrahere. sed ne peccatū originale fateant̄ nullū eē omnino pecca
tū in paruulis dicunt. in his ergo quae singula ueraciter prius inter se ipsi con
sentiant. & consequenter fide ut a nob̄ nulla ex parte dissentiant. Nā si paruulis
baptizatis remissionē fieri peccatorū concedunt illi istos paruulos autē ut ipsa na
tura intactis infantib; clamare suae uitae p̄p̄riae nullū adhuc contraxisse pec
catū concedunt isti illis concedent utriq. nob̄ nullum nisi originale restare. quod
p̄ baptismū soluitur in paruulis. An uero & hoc quaesituri & de hoc disputaturi
& tempus ad hoc in pensum sum. ut p̄bem̄ atq. doceamus quomodo p̄ p̄pria uoluntatem
si qua nullū uitae p̄p̄riae potest eē peccatū nihil mali cōmiserint infantes. qui p̄pter
hoc uocant̄ ab omnib; innocentes. Nonne tanta infirmitas animi & corporis.
tanta rerū ignorantia tam nulla omnino precepti capacitas nullus t̄ naturalis
t̄ conscriptae legis sensus aut motus nullus in alterutra parte rationis usus.
hoc multo testatōre silentio quā sermo n̄r̄ pelamat atq. indicat. Valeat ali
quid ad seipsā p̄suadendā ipsa euidencia. nam nusquā sic non inuenio quod
dicam. quā ubi res de qua dicit̄ manifestior eēt quā omne quod dicit̄. uellem tam
quisquis hoc sapit dicere & quod peccatū uiderit t̄ putarit infantis recentis abute

ro cuius dimidio fate tur iā baptismū necessarium. quid mali in hac ppria sua uita
p animū pprium corpusue cōmiserit. si forte quod plorat tediūq; ē maiorib; mi
rū si hoc iniquitatē non infelicitati potius deputandū ē. Anquod a bisso fletu
nulla sua ratione nulla cuiusquā pibitione conpesetur. at hoc ignorantiae ē
inqua pfundissima iacē. Quia dū matre cū post exiguū tempus ualuerit pcuti &
iratus & sepe ipsas ei mām as quas dum esurit exigit. haec non modo ferunt. uerum
dū diligunt in paruulis. & hoc quo affectu nisi carnaliquod dū risus iocūsque delectat.
deutorū quoque hominū ipsa quasi absurditate conditus qui si eo modo sentiat dū
ut dicitur noniā illi tamquā facēdi sectamquā fatui riderent. ipsos quosque fatuos sui
dem quos uulgo moriones uocant ad cordatorū delicias adhiberi. & in mancipiorū
aestimatione preciosiores eē cordatis tantū ualē & carnalis affectus dū minime
fatuorū in delectatione alieni mali. nā cum homini iocunda sit aliena fatuitas. nec
ipse tam talis eē uoluisse. & si suum paruulū filiū a quo garriente talia pater
lactus expectat & puocare talem praeser & futurū eē cum creuerit. nullomodo
dubitare & miserabilius lugendū eē quā mortuū. Sed dū spes subē incrementorum
& ingenium decessurū creditur. aetatis decessu fit ut conuitia paruulorū dū
in parentes non solū iniuriosa non sint uerū dū grata atque iocunda sint. quod quidem
prudentiū nemo pbauerit. ut adiectis t factis huiusmodi non tantū non phibeant cum phibe
ri iam possint. uerum in haec dū concitent studio ridendi & uanitate maiorū. nā plerūq;
illa aetasiū patrem matremque agnoscens neutri eorū audē & maledicere. nisi ab altero eorū
aut ab utroque t pmissa t iussa. Uerum haec eorū sunt paruulorū qui iā in uerba prum
punt. & animi sui motus qualibuscumque linguae signis pmpare iā possunt. Illi potius
recentiū natorū pfundissimā ignorantia uideam. ex qua ad istā non p mansurā
balbutientē fatuitatē tanquā ad scientiā locutionēq; tendentes pficiendo uener.
illas in qua considerem tenebras mentis utiq; rationalis in quib; & dū p fusi ignorant
cui sacramentis dū cum baptizantē obsistunt. in has quaero unde & quando sumissi sint.
ita ne uero eas contraxer. hic. & in hac uita sua iā ppria p nima negligentia oblitis
dū. Irudentes uero & religiosi uixer. t in ueris matru. Dicunt ista qui ausi fuerint.
audiant qui uoluerint. credant qui potuerint. Ego aut puto quod om quorū mentem
non obnubilat defendendae suae sententiae p uicaria haec sentire non possunt. an
nullū ē ignorantiae malū. & ideo nec purgandum. Et quid agit illa uox delicta
iuuentutis & ignorantiae meae ne memineris. Et si enī damnabiliora peccata
sunt quae abscentib; cōmittunt. tam si ignorantiae peccata. nulla eēnt hoc
non legerem quod cōmemorau. delicta iuuentutis & ignorantiae meae neme

79
mineris. in illa signis ignorantiae densissimas tenebras ubi anima in factis recentis
Ab utero utiq. anima hominis utiq. anima rationalis non solum indocta uerum & iam
indocilis uel quare aut quando aut unde contrusa est. si naturae est hominis sic incipe
re & non iam uiciosa est ista natura. Cur non talis creatus est adam. cur ille capax precepti.
& ualens uxori & omnibus animalibus nomina imponere. nam & de illa dixit. haec
uocabitur mulier. & quod cumq. uocauit adam animam uiuam hoc est nom. ei. Iste aut
nesciens ubi sit quid sit a quo creatus ex quibus genitus sit. Iam reus delicti necdum
capax precepti tam profunda ignorantiae caligine inuolutus & pressus ut neq. tam
quam de somno excitari possit. ut haec saltem demonstrata cognoscat se de se spectet
tempus quo hanc nescio quam uelut ebri & aetate non punam nocte sicut quaelibet gra
uissima sol & sed aliquot menses atq. annos paulatim digerat. quod donec fiat. tam
multa quae in maioribus punimus toleram in paruulis ut numerari omnino non
possint. hoc tam magnam ignorantiae atq. infirmitatis malum ut si in hac uita iam nati
paruuli contraxerunt ubi quando quomodo magna alia ^{qua} impudate commissa repente
tantis tenebris inuoluti sunt. Dicet aliquis. si haec naturae pura non sunt sed uiciosa
primordia quia talis non est creatus adam. cur xps longe excellentior & certe sine
ullo peccato natus ex uirgine in hac tam infirmitate atq. aetate percreatus apparuit.
huius propositioni respondemus ad id propter ea non talem creatum quia nullius parentis pre
cedente peccato non est creatus in carne peccati. nos ideo tales quia illius precedente pec
cato nati sumus in carne peccati. Xps ideo talis qui aut de peccato condemnatus & pecca
tu natus est in similitudine carnis peccati. Non enim hoc agitur de adam quod pertinet
ad corporis quantitatem. quia non paruulus factus est sed perfecta mole membrorum.
potest enim dici & uia peccora sic creata nec tamen eorum peccato factum esse ut ex eis
pulli paruuli nascerentur. quod quale sit nunc non quaerimus. sed agitur de illius mentis
quada ualentia usq. rationis quo preceptum dei legemq. mandati & docilis adam capere
& facile possit custodire & seruari. Nunc aut homo sic nascitur. ut hoc omnino non pos
sit propter horrendam ignorantiam atq. infirmitatem non carnis sed mentis. cum omni fa
teamur in paruulo non alterius sed eiusdem substantiae cui in primo homine fuit
hoc est rationale animam degere. quaequam & uia ipsa tanta carnis infirmitas nes
cio quid quantum arbitror poenale demonstrat. Mouet enim si illi primi homi
nes non peccassent utrum tales essent filios habituri qui nec lingua nec manibus nec
pedibus uterentur. Nam propter uteri capacitatem fortasse necesse fuerit paruulos nas
ci. quamuis exigua sit pars corporis costam non tam propter hoc de paruula uero con
iuge fecit quae edificauit in muliere. unde & eius filios poterat omnipotentia

creatoris mox editos grandes p̄tinus facere. Sed ut hoc omittam. poterat certe quod
multis & uia pecorib; prefatit. quorum pulli quauis sint paruuli neq. accedentib; corporis
incrementis & uia mente pficiant quō rationale animā n̄ habent. tam & uia minutissimi
& currunt & matres agnoscunt. nec sugendis uberib; cura & ope am̄ mouent̄ aliena.
sed ea ipsi in materni corporis loco ab dīto posita mirabili facilitate nouer̄. Contra ho
mininato nec ad incessum pedes idonei nec manus saltim ad scalpendum habiles. &
nisi opere nutrientis immotis labris papilla uberis ingeratur nec ubi sint sentiunt.
& iuxta se iacentibus mammis magis possunt esurientes flere quam sugere. hinc de
infirmitati mentis congruit haec omnino infirmitas corporis. nec fuisse & caro xpi
in similitudine carnis peccati nisi caro eēt ista peccati cui pondere rationalis anima
sic grauat̄. siue & ipsa ex parentibus tracta sit siue ibidem creata siue desup̄ inspirata.
quod nunc quaerere differo. in paruulis certe gratia dī p̄ baptismū ei qui uenit in simili
tudine carnis peccati id agitur. ut euacuet̄ caro peccati. Euacuat̄ aut̄ non ut in ipsa ui
uente carne concupiscentia conspsa & innata repente absumatur & non sit. sed ne ob
sit mortuo quae in erat nato. Nam si p̄ baptismum uixerit atq. ad aetate capace
precepta puenire potuerit. ibi habet̄ cum qua pugnet̄ eaq. adiuuante dō super &
si non in uacuu gratia ei suscipit. si rep̄bus eē noluerit. Nam nec grandib; hoc praestat̄
in baptismo nisi forte miraculo ineffabili omnipotentissimi creatoris. ut lex pecca
ti quae in eē in membris repugnans legimentis paenitus exfungatur & non sit. sed ut
quid quid mali ab homine factū dictū cogitatū ē cum eadem concupiscentia eē subiecta men
te seruire & totū aboleat̄. ac uelud factū non fuerit habeat̄. ipsa uero soluto reatus uin
culo quo pilli diabolus animā retinebat & interclusionē destructa qua hominē a suo ere
atore seperabat maneat incertamine quo corpus nr̄m castigam̄ & seruatur̄ subieum̄.
t̄ ad usus licitos & necessarios relaxanda t̄ continentia cohibenda. Sed quō diuino
spū qui multo melius quā nos omnia generis humani nouit t̄ praeterita t̄ presentia
t̄ futura talis uita humana praecognita atq. p̄dicta ē ut non iustificet̄ in conspectu
dī omnis uiuens. sit ut p̄ ignorantia t̄ infirmitate non exertis aduersus eam totis uirib;
uoluntatis eidem ad illicita & uia nonnulla cedam̄. tanto magis & crebrius quanto de
tiores. tanto minus & rariis quanto meliores sumus. Sed quō de hac quaestione
in qua quaerit̄ utrū possit t̄ utrū sit fuerit futurusue sit homo sine peccato in hac
uita excepto illo quid dixit. Ecce uenit princeps mundi & in me nihil habet̄ ali
quanto diligentius differendū ē. iste sit hui uoluminis modus ut illud ab alio **LOU**
quaeramur exordio. **EXPLICIT LIBER PRIMUS DE BAPTISMO PARUULI**
INCIPIT LIBER SECUNDUS DE PERFECTIONE IUSTITIAE